

ОНОМАТОЛОШКИ ПРИЛОЗИ
XXV

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
CLASSE DE LANGUE ET DE LITTERATURE
COMMISSION POUR L'ONOMASTIQUE

CONTRIBUTIONS
ONOMATOLOGIQUES

XXV

Présenté à la Xème séance de la Classe de langue et de littérature, le 25 décembre 2018, à la base des rapports d'Aleksandar Loma, membre de l'Académie serbe des sciences et des arts, de Slobodan Remetić, membre de l'Académie des sciences et des arts de la République Srpska, et de Jovanka Radić, chercheuse principale à l'Institut de langue serbe

C o m i t é d e r é d a c t i o n

†Ljiljana Crepajac, professeur de l'Université, Aleksandar Loma, membre de l'Académie serbe des sciences et des arts, Mato Pižurica, professeur de l'Université, Jovanka Radić, chercheuse principale à l'Institut de langue serbe de l'Académie (secrétaire de la rédaction) et Slobodan Remetić, membre de l'Académie des sciences et des arts de la République Srpska

S o u s l a d i r e c t i o n d e
ALEKSANDAR LOMA

B E L G R A D E
2 0 1 8

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
ОДБОР ЗА ОНОМАСТИКУ

ОНОМАТОЛОШКИ
ПРИЛОЗИ
XXV

Примљено на X скупу Одељења језика и књижевности, од 25. децембра 2018. године, на основу реферата Александра Лома, редовног члана САНУ, Слободана Реметића, редовног члана АНУРС, и др Јованке Радић, научног саветника у Институту за српски језик САНУ

Уређивачки одбор

Александар Лома, редовни члан САНУ, проф. др Мато Пижурица, др Јованка Радић, научни саветник у Институту за српски језик САНУ (секретар Уређивачког одбора), Слободан Реметић, редовни члан АНУРС, и проф. др Ћиљана Црепајац

Главни уредник
АЛЕКСАНДАР ЛОМА

БЕОГРАД
2018

Издаје:
Српска академија наука и уметности
Лектор: Мирјана Петровић-Савић
Технички уредник: Мирјана Петровић-Савић
Коректор: Мирјана Петровић-Савић
Тираж: 400 примерака

Компјутерска обрада: Давор Палчић
Штампа: Colorgrafx, Београд
Штампање завршено 2020

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

801.3

ОНОМАТОЛОШКИ прилози = Contributions onomatologiques / главни уредник Александар Лома. – Књ. 1 (1979–). – Београд : Српска академија наука и уметности, 1979– (Београд : Colorgrafx). – 24 cm

Годишње

ISSN 0351–9171 = Ономатолошки прилози

COMISS.SR-ID 36130

САДРЖАЈ

Расправе и чланци

АЛЕКСАНДАР ЛОМА: Матаруге као ономастички проблем	1
ALEKSANDAR LOMA: Mataruge als namenkundliches Problem	30
РАДОЈКА ЦИЦМИЛ-РЕМЕТИЋ: Осврт на топонимију невесињског села Удрежња	33
RADOJKA CİCMİL-REMETIĆ: The toponymy of the village Udrežnje near Nevesinje: a survey . . .	75

Монографске студије и грађа

ЗВЕЗДАНА ПАВЛОВИЋ: Ороними Србије IV (Ћ–Ш)	79
ZVEZDANA PAVLOVIĆ: Oronimy Srbije IV	204
ЈАКША ДИНИЋ: Топонимија Мајданпека и Мироч планине	205
JAKŠA DINIĆ: The toponymy of Majdanpek and the Miroč mountain	304

Осврти и прикази

А. ЛОМА: Топономастичке белешке са горње Неретве	307
МАРА ТИЈАНИЋ-ВУЛОВИЋ, <i>Топонимија жује њивске</i> (М. ПЕТРОВИЋ-САВИЋ)	321

In memoriam

<i>Љиљана Црејајац</i>	327
----------------------------------	-----

Индекс аутора	329
-------------------------	-----

РАДОЈКА ЦИЦМИЛ-РЕМЕТИЋ

ОСВРТ НА ТОПОНИМИЈУ НЕВЕСИЊСКОГ СЕЛА УДРЕЖЊА

Удрџње, једно од већих невесињских села, смештено је на Удрежањском пољу, у југозападном делу Невесињског поља. Околна брда га одвајају од суседних села. Од Биограда га заклања Тањево, са јужне стране су Сњијезница и брдо Дубине, према селу Рабини на западној страни је Стража, а северозападно је брдо Виљенак. Брда, посебно Сњијезница, спречавају продор топлијег ваздуха са југа, од мора, и зато је клима, као и у Невесињу, континентална. Према попису из 1991. године, у селу је било 56 кућа, са 309 становника.

По предању и по старим споменицима: мраморовима, калифатима, каменим остацима кућа и утврђења (остаци утврђења на брду Цинциље, врх брда Стража), по старим гробљима, за које мештани кажу да су грчка или „богумилска“, јасно је да је овај крај већ одавно био насељен и да су се на том простору смењивале различите цивилизације. Има много мраморова очуваних у Губерашком гробљу, на Маричином бријегу и у Љесковцу, где постоји старо гробље, затим мрамор испод Сабљаче, па мрамор – Атлијин гроб итд. Већина нових гробаља су на истим местима или поред тих старих гробница. У Удрежњу је стара црква, посвећена Св. Илији, направљена 1897. године. Највећу трагедију становници Удрежња доживели су 2. јуна 1941. год. на Костадиновдан, када су, у зору, усташе побиле и заклале већину житеља села, на кућном прагу и црквеним вратима. О тој трагедији и данас приповедају преживели сведоци. Могло би се рећи да је данашње становништво Удрежња углавном дошло из Црне Горе, другом половином XIX века. Неки су се постепено померали према Херцеговини до Билеће, затим пресељавали више пута, а неки су се директно доселили у Удрежње¹.

Куће су груписане на више места и свака група чини заселак, чак и једна кућа се тако сматра, тако да их има десет: *Бакалуше*, *Губераш*, *Дуги Дб*, *Заклоци*, *Замрштен*, *Зубаче*, *Кула*, *Ма̀ла (Ма̀хала)*, *Поређе* и *Сабљача*. Село

¹ Ономастичку грађу на терену прикупио је Бранислав Ремета, на чему сам му посебно захвална.

је добило струју 1982. а асвалтни пут тек 2006. године Имају четворогодишњу школу, прављену 1929. год., а деца се даље школују у Невесињу. Удрожње је прилично оскудно водом, иако има доста извора, који су међутим мали и често пресушују. Извори су: Буквица, Врела, Врело, Грабовик, Зминци, Каменице, Кнежак, Миждан, Љељенци, Перава, Пиљак, Поредњача, Потајник, Пријевор, Прстан, Радош, Тотин, Чесма итд.

Преглед становништва по засеоцима:

1. **Бакалуше:** Кљакић, 1 кућа, славе Ђурђевдан.
2. **Губерџи:** Баћина, 1 кућа, славе Ђурђевдан, пореклом су од Тохолја из Богдашића код Билеће; раније су се звали Лазовићи; Кљакићи, 2 куће, славе Ђурђевдан; Чупковић, 2 куће, славе Ђурђевдан, дошли из Биограда, а старином из Билеће од Чупковића.
3. **Дуги Дб:** Драговић, 1 кућа, славе Ђурђевдан; Кљакић, 1 кућа, славе Ђурђевдан, пореклом су из Дробњака од Чупковића.
4. **Заклопци:** Гамбелић, 1 кућа, славе Никољдан, пореклом су од Копривица из Бањана; живели су у Џиновом Долу – Трусина, а овамо се доселили почетком XIX века; Шиповац, 7 кућа, славе Ђурђиц; пореклом су од Церовића из Пивске жупе; прво су се доселили у Шипачно, а одатле се раселили по невесињским селима; Шкипина, 2 куће, славе Никољдан.
5. **Замрштен:** Андрић, славили Ђурђевдан, одселили се у Невесиње; Буквић, славили Јовањдан, одселили се; породица Вукосав, 1 кућа, славе Никољдан; Гамбелић, 1 кућа, славе Никољдан.
6. **Зубаче:** Драговић, 1 кућа, славе Ђурђевдан.
7. **Кула:** Вукосав, 4 куће, славе Никољдан; пореклом су из Добрице. Ивановић, 7 кућа, славе Никољдан; пореклом су од Меке Груде, Билећа и прво су дошли у село Рогаче, а потом у Удрожње; Мићевић, 2 куће, славе Аранђеловдан, по предању, старином су од Вујадиновића.
8. **Мала (Махала):** Вујадиновић, 5 кућа, славе Аранђеловдан, стара породица, дошли из Куча; Зуровац, 3 куће, славе Јовањдан, некад су живели у Рабини.
9. **Поређе:** Буквић, 1 кућа, славе Јовањдан; Ивановић, 1 кућа, славе Никољдан.
10. **Саљача:** Вујадиновић, 3 куће, славе Аранђеловдан; Драговић, 7 кућа, славе Ђурђевдан; Лиздек, 2 куће, славе Ђурђевдан, по предању су од Огњеновића.

О становништву свих села Невесиња, па и Удрожња, детаљније видети у студијама Ј. Дедијера и А. Аличича.²

² А. Аличич 1985; Ј Дедијер 1990.

Информатори: Мирко (Пера) Вујадиновић (1919); Јанко Кљакић (1941); Славко-Чича Шиповац (1930); Борислав-Боро Кљакић (1934); Милисав Вујадиновић (1936); Славко Вукосав (1950).

Етници: *Ўдрѣжњанин, Ўдрѣжњанка, Ўдрѣжњани*; ктетик: *ўдрѣжањскій ~, ўдрѣжњанскій*.

1. СЕМАНТИЧКИ АСПЕКТ

Прикупљену грађу разматраћемо и поделити по следећим групама: а) географски термини у топонимији: 1. топоними изведени од назива за уздигнуте облике; 2. називи изведени од улегнутих и равних облика); б) топоними мотивисани водом и водним објектима; в) дескриптивна и метафорична назвања; г) топоними мотивисани биљном покривеношћу тла; д) називи мотивисани зоонимима; њ) културни микротопоними; е) називи верских објеката, сакрално и митолошко у микротопонимији; ж) топоними мотивисани антропонимима.

У поређењима са већ објављеним радовима са терена Херцеговине (Површи требињске, Ластве требињске, Доњег Борча, Морина и Биограда)³, показало се да у ономастикону села Удрежња нема битнијих специфичности у односу на ближе и даље окружење.

Географски термини у топонимији

У овој скупини издвајају се : а) топоними изведени од назива за уздигнуте облике и б) називи изведени од улегнутих и равних облика.

За скупину *географски термини* можемо рећи да је најбројнија и да има углавном прозирну мотивацију, што потврђују сами примери. Терен је доста изломљен, а на стрминама које пресецају и разносе мањи и већи потоци, стварајући вододерине и поноре, сваки и најмањи потес се именује и зато је географски именован Удрежња врло богат.

Топоними изведени од назива за уздигнуте облике

бован: *Бован*, велика стена; *Велики ~, Мали ~*.

брдо: *Брдо*, веће брдо и на врху зараван; брдо повише кућа; *Вјејирено ~, Голо ~, Мало ~, Маољско ~, Руњаво ~, Самарцино ~, Цабин ~; Брда*, уздигнут терен са више брда, превије и заобљени врхови.

бријег: *Бријег*, веће кршевито брдо; мање кршевито брдо са два врха; *Анцарев ~, Маричин ~, Шакојића ~*.

вал: *Вал*, већи камен, „вал“ на њиви.

вијарац: *Вијарац*, брдо обрасло шумом.

вијенац: *Вијенац*, високо брдо, граница између Удрежња и Биограда.

³ Пујић 2005; Хаџимејлић 1987; Окука 2018; Цицил-Реметић и Ремета 2016.

- главица** (4×): *Главица*, у свим примерима ради се о узвишењу, мањем или већем, а на једном брду има споменик; *Велика* ~, *Громова* ~, *Мала* ~, *Савина* ~, *Урошева* ~; *Главице*, мање превије преко којих води сеоски пут; *Трнове* ~.
- гомила**: *Гомила*, набацано камење, узвишење од камена; *Велика* ~, *Мајдан* ~, *Мала* ~, *Ошћира* ~, *Чубрина* ~; *Гомиле*, има више таквих камених гомила на терену села.
- грета (стена)**: *Грета*, већа грета, литица у шуми; *Бјелина* ~, *Велика Врањачка* ~, *Дебела* ~, *Мала Врањачка* ~, *Пударушина* ~, *Равна* ~, *Фимина* ~.
- камен**: *Мајтов* ~, већи камен, избочина крај пута.
- кита**: *Киша Руњавог брда*, гомила и сами врх брда; *Драговића* ~, *Сјубланска* ~.
- кичин**: *Кичин*, велика стена у шуми.
- коса**: *Коса*, брдо повише Врањаче, брдо повише Крњаче; *Травна* ~; *Косе*, брда, превије и стране.
- крш**: Зановјетни крш, *Средњи* ~, *Тврди* ~; *Крша*, уздигнут кршевит терен.
- кук**: *Ацин* ~, *Бован* ~, *Ђумин* ~, *Крајњи* ~, *Орлов / Орљев* ~, *Џедећи* ~, *Томин* ~; *Вучи куци*, *Крајњи* ~.
- ластва**: *Ласћива*, стрмо брдо.
- осоје**: *Осоје*, *Грабово* ~, *Жуљевића* ~, *Равно* ~.
- плеће**: *Плеће*, стране где је вађена руда, боксит; *Плећа*, веће осојне стране.
- пресло**: *Пресло*, превој; *Пресла*, заравни.
- присоје**: *Присоја*, стране, обрасле шумом.
- рачва**: *Рачве*, стране.
- ребра**: *Ребра*, стране.
- страна**: *Сјрана*; *Сјране*.
- стрмен**: *Сјрмен*.
- стуб**: *Сјуб*, *Велики* ~, *Мали* ~.
- стуба**: *Сјуба* (ж.р.), брдо и страна.
- узглавци**: *Узглавци*, стрме стране.

Називи изведени од улегнутих и равних облика

Скупина онима који означавају равне и улегнуте терене није мања од скупине уздигнутих реалија.

- влака**: *Влака*, улегнута, дуга вала; *Велика* ~, *Говећа* ~, *Осојна* ~, *Сјрмена* ~; *Влаке*, улегнут терен у шуми; *Равне* ~, *Самарцине* ~.
- врт**: *Врћ* (апелатив који означава мањи терен где су узгајали зелен, поврће); *Живков* ~, *Зекића* ~, *Илин* ~, *Кођаков* ~, *Козјаков* ~, *Кучков* ~, *Мићевића* ~, *Пеков* ~; *Врћи* / *Врћови*, мање долине где су били врти.
- вртина**: *Врћина*, *Врћине*.

до: До (већи или мањи удубљен терен који је углавном обрађиван); *Аљин* ~, *Анђелков* ~, *Трновићи* ~, *Божидаров* ~, *Борков* ~, *Вељков* ~, *Војов* ~, *Гундељев* ~, *Диздарев* ~, *Доњи Ковачевића* ~, *Драговића* ~, *Драгославов* ~, *Дуги* ~ (2×), *Ђорђов* ~, *Иванов* ~, *Иљадни* ~, *Кнеж* ~, *Крејов* ~, *Крстићи* ~, *Марков Трновићи* ~, *Медов* ~, *Миленков* ~, *Мићин* ~, *Мокри* ~ (2×), *Пашин* ~, *Појов* ~, *Прстијани* ~, *Славков* ~, *Тирић* ~, *Трнови* ~, *Трновићи* ~, *Црвени* ~; **Долови** (4×): у свим случајевима ради се о дубљим, улегнутим теренима, *Јасенски* ~, *Криви* ~, *Крстићи* ~, *Мокри* ~, *Ризванбеговића* ~, *Слијеш* ~.

долашац: *Долашац*.

долина: *Долина*, *Барлучина* ~, *Бјеласна* ~, *Горња Чајића* ~, *Доња Чајића* ~, *Дорачева* ~, *Ђурђина* ~, *Кљенова* ~, *Међа* ~, *Мркаљ* ~, *Пејрова* ~, *Посрана* ~, *Тојла* ~, *Трнова* ~, *Ђорлучина* ~, *Чајића* ~, *Шумаића* ~; *Долине*, *Водене* ~, *Зељане* ~, *Јовине* ~, *Кљенове* ~, *Пејрове* ~.

дочић: *Дочић*.

дубина: *Дубина* (удубљења, долине ниже већих страна); *Дубине* (2×): дубо долине.

дубовчица: *Дубовчица*, пећина у брду, окружена шумом.

јама: *Јама* у Великој Чепељуши, *Снијежна* ~.

јаметине: *Јаметине*, већа увала и две-три јаме на том терену.

корито: *Корића* (улегнућа, превоји).

лука: *Лука*; *Луке*, *Васове* ~, *Душанове* ~, *Маркове* ~, *Милисавове* ~, *Савине* ~.

лучица: *Лучица*; *Лучице*, *Јованове* ~, *Миркове* ~, *Мишове* ~.

пећа: *Пећа* (пећина).

пећина: *Пећина* (3×), *Алибеџића* ~, *Баришића* ~, *Губава* ~, *Тојин* ~.

плоча: *Масна* ~; *Плоче*.

под: *Башинов* ~, *Мајковића* ~, *Пашића* ~; *Пода*, *Горња* ~, *Доња* ~; *Буковички њоди*.

подине: *Подине*.

поље: *Поље*, *Мало* ~.

пољице: *Пољице* (ср. р.), лепе присојне и сунчане стране, њиве и воћњаци.

продо: *Продо*, *Брстова* ~, *Шилежећа* ~.

рупа: *Бришанова* ~, *Јасенова* ~, *Међећа* ~; *Ојојне рује*, *Трнове* ~.

сенокос: *Сенокос* (заравни), *Сладојев* ~; *Сенокоси*, равне ливаде.

торина: *Мандина* ~, *Меданова* ~, *Милованова* ~; *Торине*, *Башинове* ~, *Борове* ~, *Гајове* ~, *Драгославове* ~, *Ђорђове* ~, *Милованове* ~, *Спаре* ~.

торовина: *Ђурђевина* ~, пећина у долини.

урвина: *Урвина*, увале и камен који се осипа ниже Влака.

шкрапина: *Шкрапине*, долине и у њима јаме и шкрипови⁴.

Топоними мотивисани водом и водним објектима

Удрежње је богато изворима, али су они мали и лети пресушују, па се може рећи да мештани оскудевају водом.

бара: *Бара*.

барица: *Барице*.

бунар: *Бунар*, *Горњи ~*, *Доњи ~*, *Преобреженски ~*, *Цмиљкин ~*, *Шћејанов ~*.

вир: *Горњи ~*, *Доњи ~*, *Мали ~*, *Чујин ~*.

вода: *Доња ~*, *Љесковачка ~*, *Средња ~*, *Тојин ~*.

врело: *Врело (5×)*; *Врјинско ~*, *Миждан ~ / Миждинско ~*, *Перавино ~*, *Пећинско ~*, *Пиздино ~*, *Пријевор ~ / Пријеворско ~*, *Сјеово ~*, *Табачинско ~*; *Врела*.

извор: *Извор*, *Љељеначки ~*.

језерина: *Језерине* (равне њиве где се дуго задржава вода).

казан: *Казани* (удубљења крај потока где се дуго задржава вода).

каменица: *Велика ~*, *Мала ~*; *Орлове каменице*.

Каочина, вала преко које тече вода, подбаран терен.

локва: *Локва*, *Сињска ~*.

пиштет: *Пишћей*, *поточић*; *Суви ~*.

поток: *Пошок*, *Змињски ~*, *Змијачки / Змињачки ~*, *Крушевски ~*, *Љељенски ~*, *Љесковачки ~*, *Тојин ~ / Тојински ~*, *Селишки ~*.

поточић: *Блајински ~*, *Блајњави ~*, *Врјински ~*.

снијежница: *Снијежница* (планина са изворима), уп. горе *Снијежна јама*.

стублина: *Меданове сџублине*.

студенац: *Сџуденац*, врело у Тотину.

чатрња: в. више у одељку „Остали културни микротопоними“.

чесма: Чесма, направљена на већој каменици; в. више у одељку „Остали културни микротопоними“.

Дескриптивна и метафорична назвања

Метафорична назвања су најчешће мотивисана обликом потеса, местом потеса, рељефом или квалитетом самог земљишта, квалитетом воде или растиња. Мештани су желели да истакну особине поседа који им је битан и да по тим особинама тачно знају на који се терен мисли. У томе су вешто и непогрешиво успевали, што потврђују примери са терена. Издвајамо и дајемо најбројније називе *по облику*, *изгледу*, *по квалитету* и *по намени*.

⁴ На терену Шкрапина су две јаме: Дрењинка и Руњевача, које немају прозирну мотивацију.

Метафорична назвања по облику, изгледу

бисаге: *Бисаге*, две долине једна наспрам друге, окол су ливаде.

банци: *Банци*, више њива у страни, у кршу, једна повише друге на малим заравнима.

бован: *Бован*, велика стена; *Бован кук*, избочина на врху брда.

венац: *Вијенац*, високо брдо са више мањих врхова. В. коментар под уздигнутим облицима.

врањача: *Врањача*, *Врањаче*, већи простор пашњака на коме има доста шуме и греда, терен је доста мрачан (али в. и доле „Називи мотивисани зоонимима“).

заклопац: *Заклопци*, заселак.

замрштен: *Замршћен*, заселак и терен окол којег има доста шуме, можда је именоване по изгледу терена и шуми.⁵

кљештине: *Кљешћине*, стешњен терен између оштрих крша.⁶

козица: *Козица*, високо брдо које је надмашило околину својим врхом. В. коментар под уздигнутим облицима.

корита: *Корити*, улегнуће, превој на брду.

крст: *Крстџи до*, *Крстџи долови*, метаф. по изгледу.

кубе: *Кубе* (на *Кубећу*), брдо обла врха у пашњаку.

плећа: *Плећа*, *Плеће*, веће осојне стране. В. коментар под уздигнутим облицима.

преслица: *Преслица*, издужен брежуљак са мањим проширењем на једном делу.

прстан: *Прстџан*, извор мали као прст.

сто: *Столлови*, ливаде равне као сто.

руњав: *Руњаво брдо*, брдо необичног изгледа, укуткано, обрасло жбуњем и дрвећем.

стуба: *Стуба* (ж.р.), обло брдо и страна. В. коментар под уздигнутим облицима.

Метафорична назвања по квалитету

Бисерци, неколике долине равне и квалитетне земље.

Златац, добар, квалитетан и леп извор из земље. Вода је питка и добра.

Опојне рупе, долине квалитетне земље и траве, има доста , а нема воде.

Приљутак, кршевита, оштра коса; метафора по квалитету.

⁵ В. Тијанић-Вујовић ст.355.

⁶ В. Цицмил-Реметић ст. 214.

Топоними мотивисани биљном покривеношћу тла

У Удрежњу нема голети, цео атар је покривен дрвећем и другим ситним растињем и травом. Овде издвајамо фитониме мотивисане дрвећем (родним и неродним), јагодичастим воћем, житарицама и поврћем, травом и биљем.

Дрв е ћ е

Неродно дрвеће

бор: *Боровина* (сађена шума), *Свијејило борје*.

буква: *Једина буква, Букве, Буквица, Гола Буквица, Буквине*.

граб: *Грабова долина, Грабовик, Грабово осоје*.

дрво: *Дрварица* (ту су слагали дрва за зиму).

дуб: *Шуйљи дуб*.

ива: *Ива* (брдо обрасло ивом).

јасен: *Јасен, Јасен долови, Јасенова руја*.

кљен: *Кљенова долина*.

макљен (врста јавора, *Acer monspessulanum*): *Макљенак*.

руј: *Рујевача* (терен на коме има шибља црвене боје).

трепетљика: *Трејетљика*.

трн: *Трнова долина, Трнове главице, Трнове рује, Трнови до, Трњевица*.

шевар: *Шевар* (ситна церова шума).

шума: *Шуме, Шумаїа долина*, стране обрасле церовином; *шума* у значењу „дрво“.

шушњара: *Шушњаре* (листопадна шума) итд.

Родно дрв е ћ е

батва (крушка): *Байва*.

башче: *Башче*, воћњаци поред кућа (скоро све куће имају своје башче).

воћњак: *Воћњак* (исто као и Башче) подразумева, „покрива“ разноврсно воће, од јабука, крушака, шљива до трешања итд., па отуда имамо мало потврда за појединачне сорте, јер стално присутно није потребно наглашавати и посебно издвајати.

дрен: *Дријенак, Дрењинка*.

јабука: *Јабуре*.

крушка: *Крушево*, котлина, већи потес равних ливада, њива и воћа, крушка; *Крушевска чесма, Крушевски њојок, Шакојића крушке, Рањка* (крушка).

леска: *Крива лијеска, Љесковац, Љесковачка вода, Љесковачки њојок*.

шљива < слива: *Сливовац*.

трешње: *Трешње*, потес на коме од воћа само расту трешње.

Јагодичасто воће

Нисмо нашли потврду за јагодичасто воће: *јагоду, малину и куйи-ну*, што потврђује начело да се не именује свакодневно, оно што је опште распрострањено.

Житарице и поврће

У ову групу спадају називи житарица и поврћа узгајаних у Удрежњу. Може се одмах приметити да богат и разнолик асортиман житарица, који се „раније“ узгајао, а и данашњи повртарски асортиман, нису оставили трага у нађеном именованом. Тако су старе ратарске културе: купус, репа, тиква, лук, кромпир, затим житарице овас, раж, па чак и дуван остале незабележене.

грах (пасуљ): *Граовишиће*.

ељда (хељда): *Ељдишиће, Божидарово ~, Мишово ~*.

јечам: *Јечмишиће, Борково ~, Вељково ~, Гамбелића ~, Гојково ~, Душаново ~*.

кукуруз: *Кукурузине, Борова кукурузина, Гојкова ~, Милованова ~, Миркова ~, Радова ~*.

лан: *Ланишиће, Војово ~, Мирково ~* итд.

Траве и биље

брштан: *Британова рупа*, долина у којој има доста брштана.

зановет: *Зановијетни крш*, брдо и крши где расте *зановијет*.

зеље: *Зељане долине*.

зубача: *Зубаче*.

сабљача: *Сабљача*.

трн(ак): *Трнова долина, Трнове главице, Трнове рује* итд. в. више у одељку „Дрвеће“.

Од апелатива *сијено* имамо *Ѕенокос, Ѕенокоси* (што се односи на све врсте трава и биља).

Називи мотивисани зоонимима

У ономастикону Удрежња оставиле су свој траг како домаће тако и дивље животиње, затим птице, а сасвим мало гмизавци и инсекти. Скупину ових микропонима разврстаћемо на ониме изведене по мотивацији: домаћих и дивљих животиња, птица, гмизаваца и водоземаца и на крају инсеката. Мало су заступљени оними од гмизаваца, имамо *гундељ* и *змија*, а од инсеката – само *комарца*.

Домаће животиње

Иза ових топонима најчешће стоји судбина појединих животиња или њихов боравак на неким теренима.

говедо: *Говећа влака.*

дорат: *Дорайіова долина.*

коза: *Козица (брдо, терен кршевит и погодан за боравак коза).*

кокот: *Кокојіов врї.*

крме: *Крмећи јазмак.*

кучак: *Кучков врї.*

мачак: *Мачковица.*

шиљеже: *Шиљежећа йродо.*

Д и в љ е ж и в о т и њ е

вук: *Вучи куци.*

јазавац: *Јазавчине.*

јелен : *Љељенци, Љељеначки извор, Љељеначки йојіок.*

лисица: *Лисичарица, Анђина ~, Перова ~, Лисичарице.*

медвед: *Међећа долина, Међећа руја.*

П т и ц е

врана: *Врањаца, Врањаче, Врањачка греда, већи простор пашњака на коме има доста шуме и греда, терен је доста мрачан.*

голуб: *Голубинка (јама).*

креја: *Крејов до.*

орао: *Орлов кук / Орљев кук, Орловац, високо, кршевито брдо које надмашује околину; Обли Орловац, Орловачка йећина, Орлове каменце.*

Г м и з а в ц и

гундељ: *Гундељев до.*

змија: *Змијачки / Змињачки / Змињски йојіок, Змињци.*

И н с е к т и

комарац: *Комаревци, Комаревачки йојіок.*

Културни микротопоними

Бројни су микротопоними настали као резултат људског рада и напо-ра овдашњег човека да природу стави у функцију својих потреба. Главно занимање је било сточарство и пољопривреда и зато издвајам: микротопониме у вези са узгојем и смештајем стоке; микротопониме у вези са обрадом земље и узгојем житарица и повртарских култура; називе верских објеката; сакрално и митолошко у топонимији; остале културне микротопониме.

Микротопоними у вези са узгојем
и смештајем стоке

Треба истаћи да је у овој скупини неочекивано мало топонима с обзиром на зависност човека од сточарства, од узгоја стоке и њеног боравка на терену. Нисмо забележили термине: *коџар*, *мејало*, *сџаја*, *сџаишије*, *џор*, *сџруга* итд., као што се то могло очекивати.

бунар: *Бунар*, *Бусовача*, *Шћејанов бунар* (стари зидани бунар који и данас држи воду); о овом в. више у одељку: „Остали културни микротопоними“.

локва: *Локва*, *Сињска локва*.

пашњак: *Пашњак*, већи потес заједничког сеоског пашњака.

пландиште: *Пландишије*, терен у пашњаку где је пландовала стока.

селишта: *Селиштиа*, увале где су биле колибе Марића („јесеновали“, боравили до зиме).

солила: *Солила*, заравни где су солили стоку.

стан: *Марков сџан* (терен где су биле колибе, заклони неког Марка).

стублине: *Меданове сџублине* (извор).

сењак: *Сењак*, њива где су слагали сено.

сенокос: *Сенокос*, мања зараван која је некад кошена; *Сладојев сенокос*; *Сенокоси* (већи потес равних ливада, косаница).

торина: *Мандина џорина*, *Меданова* ~, *Милованова* ~; *Торине*, страна и благе заравни где су некад биле торине; *Баџинове џорине*, *Борове* ~, *Гајове* ~, *Драгославове* ~, *Ђорђеове* ~, *Милованове* ~, *Сџаре* ~.

торовина: *Ђурђевина џоровина*.

чаир: *Кљакића чаир*.

чатрња: *Чаџрња* (в. више у одељку Културни топоними).

Микротопоними у вези са обрадом земље
и узгојем житарица и повртарских култура

У овој скупини онима наћи ће се сви вртови, њиве, ограде, јечмишта, ланишта итд.

Рекли смо већ да старе ратарске културе: купус, репа, тиква, лук, кромпир, затим житарице оvas, раж, па чак ни дуван, нису забележене у топонимији. Данашња маркирана реалија *врџи* односи се на мале обрађене површине поред куће, на којима узгајају поврће.

врт: *Врџи* (врт за поврће); *Живков врџи*, *Зекића* ~, *Илин* ~, *Кођаков* ~, *Козјаков* ~, *Кучков* ~, *Мићевића* ~, *Пеков* ~, *Врџи* / *Врџови* (2×): 1. долине где су узгајали поврће; 2. *Рисџови врџи*, *Урошеви врџови*.

вртина: *Врџина*, велики врт; *Врџине* (2×): неколике долинице и вртови; *Врџинско врело*, *Врџински џоџочић*, поточић који тече из Сливовца.

грах (пасуљ): *Граовишиће*.

гувнине: *Гувнине*, заравни где су била гумна.

ељда (хељда): *Ељдишиће*, *Божидарово* ~, *Мишово* ~.

јечам: *Јечмишиће*, *Борково* ~, *Вељково* ~, *Гамбелића* ~, *Гојково* ~, *Душаново* ~.

кукуруз: *Кукурузине*, *Борова кукурузина*, *Гојкова* ~, *Милованова* ~, *Миркова* ~, *Радова* ~.

лан: *Ланишиће*, *Војово* ~, *Мирково* ~.

њива: *Њива*, *Голова њива*, *Рабинска* ~, *Дуге њиве*, *Пријеке* ~, *Умске* ~.

ограда: *Бојковић ограда*, *Драговића* ~, *Марина* ~, *Милованова* ~, *Подџањевска* ~, *Чолића* ~, *Ограде*, *ограђене*, *равне њиве*; *Велике ограде*, *Мале* ~.

расад(ничине): *Расадничине* (ограде у којима су биле њиве и узгајано поврће за расад).

Називи верских објеката, сакрално и митолошко у микротопонимији

Поред цркве и црквишта имамо и стара гробља са стећцима за која мештани кажу да су грчка или богумилска, затим старо муслиманско *Арем* и нова гробља мештана која су скоро на истим локалитетима или поред њих. По предању, на терену Заmrштена некад је био манастир, о чему сведочи топоним *Манасџирска земља*.

арем: *Арем*, старо муслиманско гробље.

бован: *Бован*, *Велики Бован*, *Мали* ~; *Бован кук*, могло је значити паганског идола⁷. То су две велике стене, а повише њих је избочина *Бован кук*.

вилењак: *Вилењак*, *Велики Вилењак*, *Мали* ~; два врха на уздигнутој висоравни, која сведоче о веровањима и легендама, које и данас живе код житеља овог краја.

баба: *Галинбаба* (галин-баба) могло би бити у значењу паганског божанства;⁸ страна са шумом, а у врху стране доста крша.

гомила: *Гомила*, на кршима повише Засједе велика камена гомила, највероватније од неких урушених заклона; *Гомиле*, *Пеџигомиле*, гомиле крај пута према Јасеној.

греб/гроб: *Аџилин греб*, *Додеров* ~, *Кљаков гроб*, *Симов* ~; појединачна гробна обележја, на осамку, даље од кућа и од гробља.

гробље (сеоска гробља): *Аџилића гробље*, *Гамбелића* ~, *Зуровчево* ~, *Љесковац* ~, *Ново* ~, *Мајдани* ~, *Мокри до* ~, *Побрњице* ~, *Речине* ~, *Руйаревине* ~, *Тусиће* ~.

⁷ В. ЕРСЈ 2: 123–125.

⁸ В. ЕРСЈ 2: 16–18.

калуфи/стећци: *Калуфи/Стећци*, велики камени стећци, плоче, којих има на више места у Удрежњу, а углавном су у саставу старог гробља.

крс, крст: *Крстџаји до, Крстџаји долови*.

манастир: *Манастирска земља*, зараван на терену Замрштена, где је, по предању, био манастир.

мрамор: *Додеров мрамор*, камено обележје гроба где је настрадао неки Додер.

преобреженски бунар: *Преобреженски бунар*, бунар поред кога је направљена чесма и корито посвећено св. Ђорђу.⁹

црква: *Црква* (сеоска црква саграђена 1897. год.); *Црквена чајирња, Црквени до* (посед који припада цркви) итд.

Остали културни микротопоними

У овој скупини доносимо све оно што је људска рука створила, а нисмо га дали у претходним одредницама. Јасно је да се поједини оними могу сврстати у више групација, али избегаваћемо да их понављамо и само ћемо указивати на претходне групе.

асвалт: *Асвалтни џуџи*.

башче: *Башче, Воћњак*.¹⁰

бетон: *Бетонски стуб, Бетонски стубови*.

бунар: Бунар ; на терену села има више саграђених бунарева, а посебно истичемо стари бунар *Бусовача*, који још увек држи воду; крај пута у Јасену направљена су три бунара на изворима, из једног користе воду за пиће; *Горњи бунар; Доњи ~, Буров ~, Преобреженски ~, Цмиљкин ~, Шћејанов ~ = Шћејанача*.

дрварица: *Дрварица*, место где су слагали дрва припремљена за зиму.

врт, вртине, њиве, ограде... в. више у одељку о обради земље и узгоју житарица и повртарских култура.

изба: *Избина*, омеђина од штале.

клагина: *Клагина*, долина где су палили кречану.

ковачница (?): *Ковачевац*, вале где су биле зграде, можда нека радионица.

колиба: *Боркова колиба, Савина ~, Самарџина ~*.

крчевина: *Крчевина*, стране где су крчили шуму и биле њиве, *Крчевине*, крчен терен поред цркве; долине где су били вртови; *Борове крчевине, Мићрове ~*.

кула: *Кула* (остац срушене веће зграде по којој је именован заселак).

⁹ Топоним указује на неку стару цркву или на место окупљања о црквеном празнику.

¹⁰ Башче и Воћњак су културни топоними, в. више у одељку Родно дрвеће.

кућетина: *Мандина кућетина, Берића ~, Кућетине*, омеђине од кућа.

кућине: *Кућине*, у странама, омеђине од колиба где су издизали мештани.

млиница: *Млиница, Кљакића млиница*.

млинчина: *Млинчина*.

омеђине: *Омеђине*, омеђине од кућа.

Падалиште, заравни крај пута, где су се одмарали сељани из западне Херцеговине кад издижу са „благод“ у планину. Имали су катуне чак и на планинама Жупе пивске.

Прибојина, терен у Губерашу где су биле зграде и ту су живели Чупковићи, данас је то све напуштено и зарасло.

пут: *Асвалџини џуџи, Војни ~, Макадамски ~, Млински ~, Пазарски ~, Умски / Унски ~*.

резервоар: *Резервоар (2×)*: на два места у селу направљени базени, резервоари и разведена вода по кућама.

релеј: *Релеј*, подигнут примопредајник на Голој Буквици.

споменик: *Сјоменик*, на Буквици има споменик и на њему запис на страном језику, можда на грчком; в. више под Споменик.

степенице: *Стејенице* (уклесане у камену на путу којим се излази на Велики Цинциљ); в. више под Степенице.

фатњача: *Фатњача*, зидана чатрња.

чатрња: *Ацова чаџрња, Благојева ~, Љубова ~, Мајова ~, Маољска ~, Миленкова ~, Царска ~, Црквена ~, Школска ~*.

чесма: *Чесма*, направљена чесма на води у већој каменици; в. *Змињачка чесма, Крушевска ~, Пећинска ~, Сјуденачка ~, Сува ~*, итд.

школа: *Школа*, сеоска школа, в. више под Школа.

Микротопоними мотивисани величином и положајем самог локалитета

велики/мали: *Велика Врањача / Мала ~; Велика главица / Мала ~; Велики Бован / Мали ~; Велики Цинциљ / Мали ~; Велики Вилењак / Мали ~*; итд.

горњи/доњи: *Горња њода / Доња ~; Горњи бунар / Доњи ~; Горњи вир / Доњи ~; Горњи Поредак / Доњи ~* итд.

остало: *Крадњи кук, Крајњи куци, Заулица, Ободина, Околишња, Окрајци, Осредак, Поредњача¹¹, Појкрајница, Умејњака*, итд.

Микротопоними мотивисани антропонимима

У ономастикону Удрезња заступљене су све антропонимске категорије од имена, презимена, надимака и хипокористика, као и од занимања, звања и титула.

¹¹ Овде би могао бити топоним изведен од *породовница*, чекање реда за точење воде на малом извору.

Јасно је да су цепање поседа и наталитет имали за последицу богаћење ономстичког фонда, а ту је утицала и смена становништва на овом терену, што потврђују забележени микротопоними. Нису ретки ни примери који упућују на судбину појединаца (*Додеров мрамор, Бевич вир, Бурђевина ѿоровина, Симов гроб...*) и чувају је од заборава, без обзира на то, чиме је узрокована, несрећним случајем, временским приликама или руком човека. Солидан број је и једночланих онима, а трочланих је најмање.

Микротопоними изведени од занимања, звања и титула

Алибеговина, Алибечића њећина, Аџин кук, Жандаруша, Засједа, Исламбеговина, Јаџиаци, Карабеговине, Кнеж до, Ковачевац, Пашин до, Појов до, Разбојишића, Самарџина колиба, Самарџине влаке, Самарџино брдо (њо ѡрезимену или занимању); Сѡража, Царска чаѡрња итд.

Топоним *Бевич вир* мотивисан је припадношћу (назван по девојци која се утопила у виру), а *Чичин кланац*, родбинским односом, док су: *Грчкуља, Грчковина* и *Туркуша* микротопоними од етнонима.

Микротопоними изведени од презимена

У овој скупини су ојконими изведени од презимена у функцији придевске одреднице + именица, која је најчешће географски појам:

Алића гробље, Аџићевина, Војковића ограда, Гамбелића гробље, ~ јечмишите, Драговића до, ~ кита, ~ ограда, Кљакића млиница, ~ чаир, Колаковина, Мићевиха врт, Парушића пећина, Пашића под (и од титуле), Табачина, Табачинско врело (по надимку), Ђерића кућетина, Чолића ограда, Шаковића бријег, ~ крушке итд.

Двочлани топоними изведени од антропонима

Скупина двочланих микропонима изведених од антропонима је најбројнија, где је антропоним у функцији придевске одреднице, после које следи именица. Овде су дати сви заједно:

Микротопоними изведени од имена, надимака и хипокористика

Аљин до, Анђина Каочина, ~ Лисичарица, Анџарев бријег, Аџова чатрња, Барлучина долина, Баћинов под, Бјелина греда, Божидаров до, Божидаров кланац, Божидарово ељдишите, Боров до, Борова колиба, Боркове Тодовине, Војинова Грчкуља, Војов до, Гајове торине, Гојкова Карабеговина, ~ кукурузина, Гојкове Исете, Гојково јечмишите, Диздарев до, Драгова лазина, Драгославов до, Драгославове торине, ~ Чупкуше, Душанова Карабего-

вина, ~ лука, Душаново јечмиште, Борђов до, Борђове торине, Ђумин кук, Ђурђина долина, Ђуров бунар, Иванов до, Јанков Прстан, Јанкове Брежине, ~ лучице, ~ Опаљике, Лучина кућетина, Љубова чатрња, Мајова ~, Мандина кућетина, ~ торина, Марина ограда, Марине Рачве, Маричин бријег, Марков стан, ~ Трнови до, Маркова Тодовина, Маркове луке, Матина Подворница, Матов камен, Меданова торина, Меданове стублине, Микаилова Карабеговина, Миленков до, ~ Прстан, Миленкова чатрња, Милисавова Карабеговина, Милисавове луке, Милова Врањача, Милованова кукурузина, ~ ограда, Милованове Брежине, ~ Исете, ~ торине, Мирков Прстан, Миркова Врањача, ~ кукурузина, ~ Табаковина, Миркове Брежине, ~ лучице, ~ крчевине, Мишова Подворница, Мишово ељдиште, Неђове Исете, Николин до, Пекова Каочина, Перавино врело, Радова кукурузина, Ранкова Трњевица, Савина главица, ~ колиба, Савине луке, Симов греб, Славков до, Сладојев сенокос, Слобова Грчкуља, Стевово врело, Тодорова долина, Томин кук, Ђорлучина долина, Урошева главица, Урошеви вртови, Цмиљкин бунар, Чубрина гомила, Шћепанов бунар итд.

Трочлани топоними

У богатом ономастикону Удрежња нашло се неколико трочланих топонима. Посведочени су оними са антонимским придевским синтаagmaма: *велики / мали, горњи / доњи: Велика Ђерна План, Мала Ђерна ~, Велика Врањачка греда, Мала Врањачка ~, Горња Чајића долина, Доња Чајића ~*. У следећем случају је присвојни придев од антропонима + географско назвање. Овде се придевском синтагмом наглашава поседовање и издваја део терена у односу на окружење: *Миленкови Криви долови, Мишови Криви ~, Славкови Криви ~*. Из ових примера могло би се закључити да је главна одредница географско назвање, а антропонимски облик је променљив у зависности од мењања власничких односа током времена.

Једночлани топоними изведени од антропонима и презимена

Алибеговина, Ацићевина, Бјелевац, Божевци, Војковице, Диздаруша, Бакуша, Исламбеговина, Јоковине, Карабеговина, Колаковина, Лазаруша, Љубуше, Миловача, Радош, Радошинац, Тодовина, Туркуша (од етнонима), Ђетковача, Шћепанача итд.

Микротопоними нејасног значења

Миждан, Парењак, Сагуша, Таноге, Тотин, Цинциљ, Чепелуша, Цабин брдо итд.

II. СТРУКТУРАЛНО-ТВОРБЕНИ АСПЕКТ

Једночлани топоними

Богата је заступљеност једночланих апелатива, а међу њима највише је географских термина, фитонима и метафора: *Ада, Банци, Баор, Бара, Бариче, Батва, Башче, Биљег, Бисерци, Бјелевац, Блатине, Бован, Божевци, Боровина, Брда, Брежине, Бријег, Брлог, Букве, Буквица, Буковине, Бунар, Бусовача, Вал, Вијарац, Вијенац, Вилењак, Влака, Влаке, Вода, Војковице, Воћњак, Врањача, Врела, Врело, Врт, Врти, Вртина, Вртине, Гаја (у Гајима), Главица, Главице, Гнојнице, Гњилавци, Гомила, Гомиле Грабовик, Град, Градина, Граовиште, Греда, Гувнине, До, Долашац, Долови, Дочић, Дрварица, Дријенак, Дрењинка, Дубина, Дубине, Дубовица, Дубовчица, Ељдиште, Заклопци, Замрштен, Жандаруша, Засједа, Заулица, Загоне, Зграда, Златац, Змињци, Зубаче, Зуковина, Ива, Избина, Извор, Исете, Јабуре, Јазавчине, Јаметине, Јасен, Јасике, Јатаци, Језерине, Јечмиште, Казани, Каочина, Кичин, Кланац, Клачина, Кљештине, Кнежак, Ковачевац, Ковиља, Козица, Колаковина, Комаревци, Корита, Коса Косе, Кочишта, Кошиновица, Кривача, Крњача, Крушево, Крчевина, Крчевине, Крша (у Кршима), Кубе, Кукурузине, Кула, Кућетине, Кућине, Лазаруша, Лазина, Ланиште, Ластва, Лешине, Лисичарица, Локва, Лопата, Лука, Луке, Лучица, Лучице, Љељенци, Љесковац, Љубуше, Мајдан, Мајдани, Макљенак, Мачковци, Машала, Млиница, Морин, Незиревица, Њива, Ободина, Ограде, Околишта, Окрајци, Округлаче, Омеђине, Опаљика, Опаљике, Осоје, Осредак, Парењак, Паињак, Петигомиле, Пећа, Пећина, Пиљак, Пишталине, Пишет, План, Пландиште, Плећа, Плеће, Плоче, Побрњице, Погледала, Пòда (у Пòдима; у Дòњијем пòдима), Подгомиле, Подине, Поље, Пољице, Пòредак, Пòредњача, Пòређе, Поступнице, Потајник, Поткрајница, Поток, Потпењак, Прекаче, Прекретаљка, Пресла, Преслица, Пресло, Пржина, Прибојина, Пријевор, Приљутак, Присоја, Продо, Пропланци, Прстан, Радош, Радошинац, Разбојишта, Раљевац, Рањка, Расадничине, Раскриће, Раста, Рачве, Ребар, Ребра, Резервоар, Релеј, Речине, Ржиште, Рујевача, Руњевача, Сабљача, Селишта, Сњијежница, Соколовци, Солила, Споменик, Степенице, Стојкуша, Столови, Стража, Страна, Стране, Стрмен, Стуб, Стуба (у Стубима), Стубови, Студенац, Табаковина, Таноге, Тањево, Тодовина, Торине, Тотин, Трафостаница, Трешетљике, Трешње, Трешјевица, Туркуша, Жабачина, Ђетковача, Ђуприја, Ђустеци, Узглавци, Уметаљка,*

Уништа, Урвина, Фатњача, Цинциљ, Црква, Чагљуша, Чаирлук, Чепељуше, Чесма, Шевар итд.

Већина неизведених једночланих топонима је **словенског**, односно **српског порекла**: *Бара, Билег, Брда, Бријег, Брлог, Букве, Бунар, Вал, Влака, Влаке, Вода, Врела, Врело, Врт, Врти, До, Долови, Ива, Извор, Крша, Кула, Ластва, Локва, Лопата, Лука, Њива, Ограде, Осоје, План, Плећа, Погледала, Пода, Поље, Пресло, Присоја, Продо, Прстан, Раста, Рачве, Ребар, Стража, Страна, Стране, Стрмен, Стуб, Стуба, Трешње*, итд.

У скупу неизведених једночланих топонима налазимо и имена **страног или нејасног порекла**: *Бован, Мајдан, Тотин, Ћуприја, Чаирлук, Чесма* итд.

Једночлани изведени топоними

Једночлане изведене ониме разврставамо по суфиксима. Прикупљена грађа говори да су врло фреквентни оними са суфиксима *-(а)к*, *-(а)ц*, *-ача*, *-ика*.
-(а)к: *Бисерци, Дријенак, Змињци, Макљенак, Осредак, Парехањак, Пашињак, Пиљак, Поредак, Узглавци* итд.

-(а)ц: *Бјелевац, Божевци, Вијарац, Вијенац, Долошац, Злашац, Кланац, Ковачевац, Рајевац, Сиуденац* итд.

-ача: *Бусовача, Врањача, Зубаче, Кривача, Крњача, Прекаче, Руњевача, Сабљача, Фаињача* итд.

-ика: *Ойаљика, Ойаљике, Трејелике* итд.

У великом броју заступљени су суфикси деминутивно-хипокористичног значења *-ица*, *-ић/-чић*:

-ица: *Барице, Буквица, Војковице, Главице, Гнојнице, Дрварица, Дубовчица, Заулица, Кошиновица, Лисичарица, Лучица, Лучице, Млиница, Назиревица, Посијунице, Преслица, Сијејенице, Трњевица, Трешњица* итд.

-ић/-чић: *Вршић, Дочић*.

Богато су заступљени и суфикси *-ишије*, *-ина*:

-иште: *Граовишије, Ељдишије, Јечмишије, Ланишије, Пландишије, Разбојишија, Ржишије, Селишија, Унишија* итд.

-ина: *Брежине, Буковине, Градина, Гувнине, Дубина, Дубине, Зуковина, Избина, Језерине, Кљешине, Каочина, Лешине, Расадничине, Табаковина, Тодовина* итд. Аугментативно-пејоративна семантика суфикса **-ет**: стоји иза онима: *Јамејине*.

Није редак ни суфикс **-уша**: *Жандаруша, Љубуше, Туркуша, Чагљуша, Чепељуше* итд.

Вишечлани топоними

Већ смо напоменули да највећи број двочланих топонима има структуру придевско-антропонимски облика + именица: *Драгославов до*,

Драгославове тѳорине, Драгославове Чуїкуше, Душанова лука, Душаново јечмишије, Иванов до итд;

Постоје примере и са придевском синтагмом: велики : мали, горњи : доњи + именица: *Велики Бован, Мали ~, Велики Вилењак, Мали ~, Велика каменица, Мала ~, Горњи вир, Доњи вир, Горњи бунар, Доњи ~, Горњи По-редак, Доњи ~*, итд. Детаљније и више в. у одељку „Двочлани топоними“. У прикупљеној грађи посведочено је и неколико т р о ч л а н и х топонима са синтагмом придевских парова: *велики : мали, горњи : доњи: Велика Ђерна План, Мала Ђерна ~, Велика Врањачка греда, Мала Врањачка ~, Горња Чајића долина, Доња Чајића ~, Горњи Ковачевића до, Доњи Ковачевића ~*; о овоме в. више у одељку „Трочлани топоними“.

РЕГИСТАР ТОПОНИМА

Ада, вододерина где има руде, боксита и мрког угља

Алибеговина, пашњак са доста крша и шуме.

Алибеџића пећина, пећина, а повише је већа стена.

Аљин дб, раван до, а около шума.

Анђелков Трновити дб, до, више њива издељених по власницима.

Анђина Кљочина, вала и врт.

Анђина Лисичарица, дуга вала, некад орано, а сада зарасло у трње.

Анцирев брїјег, на брду, на брежуљку њива и ливада.

Арем, гробље у Дубинама, ту је и муслиманско гробље где има и стећака.

Асвалтни пѳт, сеоски пут који води према Невесињу.

Атлијин грбб, стећак у гробљу; по предању Атлија – ага клањао и указао му се крст, он нареди слугама да окрње крст и тако и данас стоји „окрњен“ мало одломљен, а около је гробље.

Атлића грббље, гробље покрај пута.

Ацова чатрња, камена чатрња поред куће.

Ацин кѳк, велики обли камен са удубљењима од воде.

Аџићевина, терен где сунекад живели Аџићи (заселак Кула).

Бакалуше, заселак где има само једна кућа Кљакића.

Бакалушин кланац, узан пролаз, кланац на сеоском путу.

Бакалушњак, поточић који протиче кроз Бакалуше.

Банци, њиве и пашњак у кршу и брду; нераван терен.

Бѳор, брежуљак повише кућа.

Бѳара, равна, подбарна ливада.

Барїце, равна ливада где се вода дуже задржава.

Баришића пећина, већа пећина у камену.

Барлучина долина, равна, већа долина.

- Бѣтва**, већа стена и пећина, ниже пећине је јама, шума и крушка.
- Бѣћинов пѡд**, мањи под, а около грабова шума.
- Бѣћинове тѡрине**, долина где су некад биле торине.
- Бѣцарскѧ рѡдина**, долина и брдо.
- Бѣшче**, воћњаци поред кућа.
- Бѣтѡнскѧ стѡб** (3×): на више места постављени бетонски стубови у селу.
- Бѣтѡнскѧ стѡбови**, стубови крај пута за Губераш.
- Бѣљег** (2×): 1. превој на брду преко којег води пут за Невесиње; 2. брдо на коме се од биоградског пута одваја пут за Удрешње.
- Бѣсаге**, две долина, а околу су равне ливаде и пашњак.
- Бѣсѡрци**, неколике долине квалитетне земља, ту су биле њиве.
- Бѣлѧсна дѡлина**, три мање долине у шуми, пашњак.
- Бѣљевац**, већи потес, брдо и на њему бели камен, долине и шума.
- Бѣјелина грѣда**, већа стена, грѣда у брду, а около шума.
- Блѧгојева чѧтрња**, на њиви саграђена чатрња и корито.
- Блѧтине**, плодне њиве кроз које тече поток.
- Блѧтинскѧ пѡточић** / **Блѧтњавѧ пѡточић**, на терену Блатине, кад су јаке кише јавља се поточић који тече преко њива и улива се у Љесковачки поток.
- Блѧтњавѧ пѡточић**, в. Блатински поточић.
- Бѡвѧн**, некад била њива и шума у огради; на том терену су и две стене; већа је: Велики Бован, а мања – Мали Бован.
- Бѡвѧн кѡк**, терен повише стене, грѣде.
- Бѡжѡвци**, долине у огради, пашњаци.
- Бѡжидѧров дѡ**, квалитетна долина, издељена по власницима.
- Бѡжидѧров клѧнац**, теснац, кланац на путу.
- Бѡжидѧрово ѡлдиште**, некад био врт, сада пашњак.
- бѡрје**, в. Свѧјетлѡ бѡрје.
- Бѡрков дѡ**, до квалитетне земље.
- Бѡркова кѡлиба**, терен где је била колиба.
- Бѡркове Тѡдовине**, плодне њиве и шума, већи потес.
- Бѡрково Јѡчмѧште**, њива где је узгајан јечам.
- Бѡркове крчевине**, крчена шума и направљена њива.
- Бѡров дѡ**, већи до квалитетне земље.
- Бѡрова кукѡрузина**, равна њива, некад орано.
- Бѡрове тѡрине**, страна где су биле торине.
- Бѡровина**, мање брдо, главица где је сађено борје; ту су неки споменик и стуб.
- Брда**, уздигнут, кршевит и шумовит терен; превије, брда.

Брдо (2×): 1. веће брдо са мало заравни; 2. брдо повише кућа; в. Вјетрено брдо, Голо ~, Мало ~, Маољско ~, Руњаво ~ Руњавача, Самарцино ~, Цабин ~.

Брежине (2×): 1. биле њиве и шума; 2. ливаде и шума са доста крша; в. Јанкове Брежине, Милованове ~, Миркове ~.

Брестовā прѡдѡ, долина и мало више шуме, углавном брестове.

Бријег (2×): 1. веће кршевито брдо; 2. мање, кршевито брдо са два врха; в. Анцарев бријег, Маричин ~, Шакотића ~.

Брлог, веће брдо и страна где има шкрипова и крша.

Брштанова рўпа, већа долина где расте „брштан“.

бўква, в. Једина буква.

Бўквица (2×): 1. врело крај потока; 2. већи простор у планини где је сађена шума, четинари; в. Гола Буквица.

Бўковине, њиве у страни, а около букова шума.

Бўковичкй пѡд, њива у огради, под који често вода поплави.

Бўнāр, крај пута у Јасену направљена три бунара на изворима, из једног користе воду за пиће; в. Горњи бунар; Доњи ~, Ђуров ~, Преобреженски ~, Цмиљкин ~, Шћепанов ~ / Шћепанача.

Бўсовача, стари бунар.

Вāл, мања њива, а поред је велики камен.

Вāлови, већи потес, равних ораница.

Вāсове лўке, равне ливаде поред потока.

Вѡликā влāка, нераван терен у страни, вала.

Вѡликā Врāњача, равна вала, а около крш и шума.

Вѡликā Врāњачкā грѡда, в. Врањачка греда.

Вѡликā глāвица, већи брежуљак, главица крај пута за Губераш.

Вѡликā гѡмила, већа камена гомила крај пута за Влаке.

Вѡликā грѡда, већа стена, „грѡда“ повише кућа.

Вѡликā Ђѡрнā Плāн / Ђѡрнā Плāн, већа раван, пропланак који зараста у шуму.

Вѡликā кāменица, веће удубљење у камену где се задржава вода.

Вѡликā Чѡпѡљуша, в. Чепељуше.

Вѡликā Чўбрина гѡмила, в. Чўбина гѡмила.

Вѡликā Стрāжа, в. Стрāжа.

Вѡликѡ ѡграде, већи потес ограђен за испашу, около шума.

Вѡликй Бѡван, в. Бован.

Вѡликй Вилѡњак, в. Вилењак.

Вѡликй стўб, стуб на брду крај сеоског пута; ту је раскрсница путева.

Вѡликй Цинцил/љ, в. Цинцил/љ.

Вѡљков дѡ, до квалитетне земље у подножју Буквице.

Вéљково Јéчмйште, в. Јечмиште.

Вијáрац, брдо обрасло шумом и травом „зановијет“.

Вијéнац, високо брдо и граница између Биограда и Удрежња.

Вилења̋к, већи простор пашњака, и брдо, а на њему два врха, већи врх је Вилења̋к, а мањи Мали Вилења̋к.

вйр, в. Горњи вир, Доњи ~, Ђевич ~, Мали ~, Чупин ~.

Вјетрeнó брдо, брдо повише вале и на њему увек дува ветар!

Влáка (2×): 1. стрма стране, пашњак; 2. вала и врело; в. Велика влака, Говеђа ~, Осојна ~, Стрменита ~.

Влáке, пашњак у шуми, мањи терен; в. Равне влаке, Самарцине ~.

Вóда, стално врело у огради; в. Доња вода, Љесковачка ~, Средња ~.

Вóденá пeћина, пећина и у дубини има воде.

Вóденé дóлине, долине, оранице где има доста влаге.

Вóјов дó, мањи до, ливада и њива.

Вóјинова Грчкуља, в. Грчкуља.

Вóјковић дóграда, њива у страни.

Вóјковице, њиве.

Вóјнй пýт, пут који је правила војска кроз село Удрежње.

Вóјов дó, већи до где је била и њива.

Вóјово лáнйште, ограђен до и мало шуме, некад орано.

Вóћња̋к, посађен, млад воћњак на Табачини.

Вра̋ача, већи раван терен где су биле колибе и њиве. Терен подељен по власницима, в. Милкова Вра̋ача, Миркова ~.

Вра̋аче, већи потес њива и пашњака, има мало шуме и крша.

Вра̋ачкá гредá, две веће стене, једна повише друге, а између пролази пут. За већу греду се чује – Велика Вра̋ачка гредá, а за мању – Мала Вра̋ачка ~.

Врeла, мањи извор (кад је киша, има пет врела).

Врeло (5×): 1. врело у пашњаку на Валама; 2. врело на Маркову стану; 3. врело у грабовој шуми у страни; 4. у Пландиштима врело испод греде; 5. врело у шуми код Табачине; в. Вртинско врело, Миждан ~ Миждинско ~, Перавино ~, Пећинско ~, Пиздино ~, Пријевор ~ Пријеворско ~, Стевово ~.

Вр̋т, мања долина где је био врт; в. Живков врт, Зекића ~, Илин ~, Кођаков ~ / Козјаков ~, Кучковрт, Мићевића ~, Пеков ~.

Вр̋ти/Вр̋тови (2×): 1. мање долине код кућа где су били врти; 2. страна и провлака у шуми; в. Ристови врти, Урошеви вртови.

Вр̋тина, велики врт.

Вр̋тине (2×): 1. неколике долинице и вртови; 2. страна, некад орана.

Вр̋тинскó врeло, врело у Вртинама и из њега тече поток Бакалушњак.

Вр̋тинскй пóточий, поточић који тече из Сливовца.

Вртови/Вр̀ти, в. Врти, Ушурови вртови.

Ву́чй кўци, брдо и стена у шуми, доста кршевито.

Га́ја (у Га́јима), пашњак у шуми, некад орано.

Га́јове йсете, равне њиве.

Га́јове тѡрине, пашњак у страни, ту су биле торине.

Га̀либаба, шума у страни, има доста крша.

Га̀мбелића грѡбље, гробље на Великим влакама.

Га̀мбелића јѣчмйште, већа, родна њива.

Гла̀вица (4×): 1. кршевито мање брдо; 2. већа превија обрасла шумом; 3. мање узвишење и на њему чатрња; 4. у сађеној боровини већа главица и на њој споменик; в. Ве́ликā гла̀вица, Громова ~, Мала ~, Савина ~, Урошева ~.

Гла̀вице, мање превије преко којих води сеоски пут; в. Трнове главице.

Гла̀мовина, већи потес, пашњак према Крушеву.

Гнѡ́јнице, заравни где су биле ограде, зарасло у шуму.

Гњилāвци, њиве (терен је пун глине).

Гѡвеђā влāка, вала у шуми где су говеда пландовала.

Гѡјкова Карабѡговина, равна, крива њива.

Гѡјкова кукўрузина, њива где је узгајан кукуруз.

Гѡјкове йсете, равне оранице.

Гѡјково јѣчмйште, њива где је узгајан јечам.

Гѡлā Бўквица брдо, голет и на њему релеј за мобилну телефонију

Гѡлѡ бр̀до, веће брдо са доста крша.

Гѡлова њива, нераван терен, кршевито.

Голўбйнка, јама у Дријенку.

Гѡмила, на кршима повише Засједе има камена гомила, набацано камење; в.

Велика гомила, Мајдан ~, Мала ~, Оштра ~, Чубрина ~.

Гѡмиле, набацано камење на терену, има више таквих гомила у селу.

Гѡрњā пѡда, зараван, пашњак у брду.

Гѡрњā Ча́јића дѡлина, долина и вала, а около шума.

Гѡрњй бўнар, бунар крај пута за Јасену, има изворску жицу.

Гѡрњй вйр, вир на Крушевском потоку и ту је појило за стоку.

Гѡрњй Пѡредак, мањи потес, пашњак у брду.

Гра̀бовā дѡлина, долина и грабовина.

Гра̀бовйк, грабова шума.

Гра̀бѡвнйк (2×): 1. извор из камена у грабовој шуми; 2. поток који тече од тог извора.

Гра̀бово ѡсѡје, осојна страна и шума.

Грџд (2×): 1. гомила камена и шљунка на брду; по предању, ту је био верски објекат, појављују се плоче, споменици и изоравају цигле; 2. веће брдо код кућа.

Грџдина, кршевито брдо и ситна шума.

Грџовиште, долина у којој је била њива.

Грџа, стена у шуми; в. Бјелина грџа, Велика Врањачка ~, Дебела ~, Мала Врањачка ~, Пударушина ~, Равна ~, Фимијина ~.

грџб/грџб, в. Атлића гроб, Додеров грџб, Кљаков гроб, Симов ~.

грџбље, сеоска гробља су: Атлића гробље, Гамбелића ~, Губерашко ~, Зуровчево ~, Љесковац ~, Ново/, Мајдани ~, Мокри до ~, Побрњице ~, Речине ~, Рупаревине ~, Ћустећи ~.

Грџомвџ главица, главица, брдо где често удара гром.

Грџковина, већи терен пашњака, има и шуме.

Грџкуља, терен у огради издељен по власницима; в. Војинова Грџкуља, Слобова ~.

Грџавџ пећина, пећина где су склањали болесну стоку.

Грџер грџбље, гробље са стећцима на терену Губераш.

Грџерџаш, заселак Удрџња и Губерашко гробље са стећцима.

Грџвнине, заравни где су некад била гумна.

Грџељев дџ, већи до.

Дџбелџ грџа, велика грџа у шуми.

Диздџрев дџ, већи до квалитетне земље.

Диздџруша, равна њива.

Днџпоље, ораница на крају поља.

Дџ, већи до и штала; в. Аљин до, Анђелков Трновити ~, Божидаров ~, Борков ~, Вельков ~, Војов ~, Гундељев ~, Диздарев ~, Доњи Ковачевића ~, Драговића ~, Драгославов ~, Дуги ~ (2×), Ђорђов ~, Иванов ~, Иљадни ~, Кнеж ~, Крејов ~, Крстати ~, Марков ~, Трновити ~, Медов ~, Миленков ~, Мићин ~, Мокри ~ (2×), Пашин ~, Попов ~, Прстани ~, Славков ~, Тирин ~, Трнови ~, Трновити ~, Црвени ~.

Дџдџеров грџб, има обележје на Влакама код Јовове долине.

Дџдџеров мрџмџр / Згрџа, долина крај пута где има обележје, мрамор, пашњак.

Долаџшац, мањи до, њиве.

дџлина, в. Барлучина долина, Бјеласна ~, Горња Чајића ~, Доња Чајића ~, Доратова ~, Ђурђина ~, Кљенова ~, Међа ~, Мркаљ ~, Петрова ~, Посрана ~, Топла ~, Трнова ~, Ђорлучина ~, Чајића ~, Шумата ~.

Дџлине, долине и шума, пашњак; в. Водене долине, Зељане ~, Јовине ~, Кљенове ~, Петрове ~.

Дòлови (4×): 1. равни долови ниже од Буквице; 2. долови и њиве у Бакалушама; 3. долови, ливаде у Комаревцима; 4. у Дугом Долу више равне њиве него долови; в. Долови/ Дуге њиве, Јасенски долови, Криви ~, Крстати ~, Мокри ~, Ризванбеговића ~, Слијепеш ~.

Дòлови / Дугē њиве, равне оранице .

Дòња вòда, врело, из камена избија вода у Тотину.

Дòња пòда (у Дòњијем пòдима), пашњак у брду.

Дòња Чајића дòлина, вала и шума, пашњак.

Дòњи бун̄ар, бунар на извору крај пута за Јасену.

Дòњи в̄ир, на Крушевском потоку вир, удубљење.

Дòњи Ковáчевића дò, равна долина, сада зарасла у шуму.

Дòњи Пòредак, пашњак у брду.

Дòратова дòлина, мања долина, пашњак.

Дòчић, мањи до и њива.

Дòчићанка, пећина у камену на терену Дочића.

Дрáгова лàзина, нераван терен где су некад биле колибе, има и шуме.

Дрáговића дò, равна њива ниже од кућа.

Дрáговића к̄ита, брдо доста кршевито.

Дрáговића òграда, ограђена њива.

Драгòславов дò, раван до ниже куће.

Драгòславове тòрине, страна, пашњак.

Драгòславове Чупкуше, равне њиве.

Дрв̀арица, место где су слагали дрва за зиму.

Дријéнак, брдо и страна са шумом, пашњак.

Дрèњ̄инка, јама у дреновој шуми.

дуб, в. Шупљи дуб.

Дуб̄ина (2×): 1. ту постоје остаци римског пута, у камену отисци коњских стопа и римских кола; на том терену су остаци Арема (муслиманско гробље); 2. њива повише чесме у Змињцима.

Дуб̄ине (2×): 1. веће долине и букова шума; 2. дуга вала и шума.

Дубòвица, кршевито брдо обрасло шумом.

Дубòвчица, пећина у шуми, на брду.

Дубокē лàзине, вододерине у страни.

Дугē њиве / Долови, в. Долови.

Дуг̄и дò (2×): 1. заселак; 2. већи и дуг до квалитетне земље.

Душанова Карабèговина, крива, равна њива.

Душанова лúка, равна њива крај потока.

Душаново јèчм̄иште, њива на страни.

Ђáкуша, равна њива, а околò шума.

Ђèвич в̄ир, дубљи вир на потоку, по предању, ту се утопила нека девојка.

Ђернā Плāн / Вѣликā Ђернā Плāн, в. План.

Ђорђов дб, раван до ниже кућа.

Ђорђове тѳрине, страна где су биле торине.

Ђумин кѳк, већи камен на брду где су чобани одмарали.

Ђурђевина торовина, пећина у долини (по предању, неки Ђурђе боравио са стоком и стока му угинула).

Ђурђина дблина, мања долина и шума, пашњак.

Ђуров бѳнар, бунар у присојној страни.

Ђлђиште, раван терен, био некад врт; в. Божидарово елђиште, Мишово ~.

Жандаруша/Зандаруша, већа њива

Живков врт, мањи врт, зараван.

Жуљевића ѳсѳје, осојна страна и шума; у шуми има гроб, по предању, сахрањен неки кириција.

Заклопци, заселак.

Замрштен, заселак, ту је била манастирска земља.

Зандаруша, в. Жандаруша.

Зановјетни крш, терен на коме расте цвет *зановијет*.

Засједа, кршевита узбрдица, а околo шума, погодно за „чеке“.

Зѳулица, њива крај пута у благој страни.

Зѳгоне, равне њиве.

Згрѳда, в. Додеров мрамор.

Зѳкића врт, повише кућа био врт, сада ледина.

Зеланѳ долине, долине у пашњаку.

земља, в. Манастирска земља.

Злѳтац (2×): 1. извор из земље; 2. њива у страни.

Змијјачкѳ / Змињачкѳ / Змињскѳ пѳток, поток који тече од врела Змињци.

Змињци (2×): 1. заселак; 2. врело.

Зѳбаче, заселак и поље.

Зѳковина, брда, страна и превија.

Зѳуровчево грѳбље, већи потес, њиве и ливаде.

Ива, мање брдо и страна, терен обрастао ивом.

Иванов дб, више вала него до, ливада.

Избина, њива и омеђина од зграде.

Илѳин врт, зараван, некад био врт.

Илѳадни дб, већи до где је неки Сладоје држао буљук, „хиљаду“оваца; наишла тешка зима и настрадале му.

Исете, равне њиве, издељене по власницима; в. Милованове ~, Неђове ~.

Исламбѳговина, њиве у страни.

Јабукe, њиве у равном терену.

Ја̀завчине, нераван, кршевит терен где има пеџина, погодно за склониште.

ја̀змак, в. Крмеџи ја̀змак.

Ја̀ма у Великој Чепељуши, јама на терену Чепељуше; в. Снијежна јама, Дрењинка, Руњевача.

Јамѐтине, већа вала и две-три ја̀ме на том терену.

Ја̀нков П̀рстан, њива у страни; в. П̀рстан.

Ја̀нкова Карабѐговина, равна њива у страни.

Ја̀нкова Та̀бановина, равна њива.

Ја̀нкове Брѐжине, већи потес али кршевит терен; њиве, шума и пашњак.

Ја̀сѐн, равна њива и у њој дрво јасен.

Ја̀сѐн д̀лови, мањи долови и мало јасенове шуме.

Ја̀сенова р̀упа, већа долина и мало јасена.

Ја̀сике, брдо и мало јасикове шуме.

Ја̀таци, стране где су биле колибе, ту су издизали мештани лети; сада пашњак.

Јѐдїна б̀ўква, терен обрастао ситном шумом и у шуми једна велика буква.

Језѐрине, равне њиве, а кад су кише, ту се дуго задржава вода.

Јѐчмїште, њиве где су узгајали јечам; в. Борково јечмиште, Вељково ~, Гамбелића ~, Гојково ~, Душаново ~.

Јѐванове л̀чице, равне ливаде.

Јѐванове Оп`љике, види Оп`љике.

Јѐвин д̀лине, мање долине у шуми са доста крша, ту има и мрамор, гроб.

Јѐковине, насеље на терену Куле.

К`зани, улегнут терен крај потока, на коме се дуго задржава вода.

к`мѐн, в. Матов камен.

к`меница, в. Велика каменица, Мала ~.

к`менице, в. Орлове каменице.

К`луфи/Стѐћци, велике камене плоче, стећци, има их на више места у селу.

К`дчина, вала, некад орана, доста барљив терен; в. Анђина Каочина, Пекова ~.

Карабѐговина, већи потес равних њива, подељен по власницима; в. Гојкова Карабеговина, Душанова ~, Јанкова ~, Миајлова ~, Милисавова ~.

Карабѐговине, равне, криве њиве.

Кїта Р̀уњавог б̀рда, гомила на брду, зарасла у шуму; в. Драговића кита, Стубланска/.

Кїчїн, велики камен, стена у шуми.

Кл`нац, већи теснац на путу; в. Бакалушин кланац, Божидаров ~, Тијесни ~, Чичин/.

Кл`чина, долина где су палили кречану.

Кљакића млиница, омеђина у Тотину где је некад била млиница.
Кљакића чаир, ливаде у брду, сада пашњак.
Кљаков гроб, на кршевитом брегу гроб, има плоча.
Кљенова долина, више је вала него долина, а околу мало шуме.
Кљештине, кршевит терен и пећина.
Кљештинскѐ пећине, пећине у камењару.
Кнеж дб, већи до где су лети издизали, има и штала.
Кнежак, извор на равном терену, на њиви.
Ковачевац, вала, где је била зграда; делимично орано.
Ковиља (у Ковиљи), терен у пашњаку.
Кдђаков врт / Кдзјаков врт, зараван у шуми, а околу крш.
Кдозица, велико и кршевито брдо.
Кдзјаков врт, в. Кођаков врт.
Кдокотова лазина, њива у великој страни.
Кдолаквина, већа страна зарасла у шуму.
кдолиба, в. Боркова колиба, Савина ~, Самарцина ~.
Комаревици, већи терен увала; напуштене куће, долови и шума, то је најнижи део села, 760 м надморске висине.
Комаревачкѝ поточић, мањи поток који протиче преко Комареваца.
Кдорита, превој на брду.
Кдса (2×): 1. кршевито брдо повише Врањаче; 2. брдо повише Крњаче; в. Травна ~.
Кдсе, превије и стрме стране.
Кдчйшта, пашњаци у Сњијежници.
Кошиновица, терен пашњака и на њему има стећака.
Крадњѝ кук, узбрлица и велики камен повише Комареваца.
Крајњѝ куци, на крају већег брда, кршевит и доста уздигнут терен.
Крејов дб, мањи, раван до.
Крива лијеска, кршевито брдо, а околу лескова шума.
Кривача, њива у страни, а околу шума.
Кривѝ ддлови, више стране, њиве и задолине подељене по власницима.
Крњача, велика пећина у којој су се мештани склањали за време рата.
Крмећѝ јазмак, осојна страна, заклонак погодан за дивље свиње.
Крстатѝ дб, до где су некад биле њиве, сада зарасло у трње.
Крстатѝ ддлови, већи потес, долови зарасли у трње.
Крушево, котлина, већи потес равних ливада, њива и воћа, крушака. На овом терену има боксита и мрког угља, који се јавља чак на површини.
Крушевскѝ чѝсма, прављена чесма на потоку.
Крушевскѝ поток, поток на терену Крушева, тече преко Комареваца...
крушка, в. Шакотића крушка.

Крчевина (2×): 1. воћњак у страни, на којој су искрчили шуму; 2. страна где је био врт, а сада пролази сеоски пут према Сњијежници.

Крчевине (2×): 1. долине ниже од цркве, ту су крчили шуму; 2. стране где су били вртови; в. Борове крчевине, Миркове ~.

крш, в. Зановјетни крш, Средњи ~, Тврди ~.

Крша (у Кршима, из Крша̄), уздигнут и кршевит терен, обрастао буквом и цером.

Кубе, брдо обла врха и на њему стена и крш. Около су њиве и пашњак.

кук, в. Ацин кук, Бован/ , Ђумин ~, Крајњи ~, Орлов/Орљев/ , Седећи ~, Топмин ~.

куци, в. Вучи куци, Крајњи ~.

Кукурузине, њиве где узгајају кукуруз; в. Борова кукурузина, Гојкова ~, Милованова ~, Миркова ~, Радова ~.

Кула (2×): 1. заселак и остаци куле (по којој је име); 2. извор на том терену.

кућетина, в. Мандина кућетина, Ђерића ~.

Кућетине, омеђине од некадашњих кућа.

Кућине, стране где су некад биле колибе, издизали мештани.

Кучко(в) врт, равна долина на врх брда.

Лазаруша, пећина у страни, у брду, повише Крушевачког потока.

Лазина (2×): 1. мања раван у шуми крај пута; 2. њивица на искрченом терену; в. Драгова лазина, Кокотова ~, Стрмена ~.

лазине, в. Нове лазине.

Ланиште, ограђена долина где је била њива; в. Војово ланиште, Мирково/.

Ластва, брдо обрасло разноврсном шумом.

Лешине, долина у коју су бацали угинулу стоку.

лијеска, в. Крива лијеска.

Лисичарица, дуга њива, сада зарасло у шуму; в. Анђина Лисичарица, Перова ~.

Лисичарице, терен обрастао шумом, некад су ту биле њиве.

Локва, раван на којој се дуго задржава вода; в. Сињска локва.

Лопата, њива у равном терену.

Лука, већа раван.

Луке, равне њиве крај воде; в. Васове Луке, Душанове ~, Маркове ~, Милисавове ~, Савине ~.

Лучина кућетина, долина и омеђина од куће.

Лучица, раван и поток који тече преко тог терена.

Лучице, равне ливаде и њиве; в. Јованове ~, Милове/, Миркове ~.

Љељенци, ограде и остаци од штала које су ту некад биле.

Љељеначка чесма, чесма коју је правила „Соколска група“ 1936. год.

- Љељеначки извор**, извор из камена, квалитетна вода.
- Љељеначки поток**, поток који тече преко тог терена.
- Љељсковац**, извор и већи потес долина, стране и шума; ту је и старо гробље...
- Љељсковачка вода**, извор, избија из земље.
- Љељсковачки поток**, поток који раздваја насеље на: Заклопце, Малу (Махалу) и Сабљачу.
- Љубова чатрња**, саграђена, камена чатрња.
- Љубуше**, равне њиве.
- Мајдан**, већа, камена гомила на брду.
- Мајдани**, доста кршевит терен где ваде камен за разне потребе.
- Мајова чатрња**, стара, камена чатрња.
- Макадамски пут**, стари пут који повезује Кулу са суседним селом Рабином.
- Макљенак**, стари бунар.
- Мала** (Махала), заселак Удрешња.
- Мала Врањача**, в. Врањачка греда.
- Мала главица**, мање брдо, доста кршевито.
- Мала Врањачка греда**, в. Врањачка греда.
- Мала Ђерна План**, мања раван на брду; в. План.
- Мала каменица**, велики камен и на њему удубљење у коме се дуго задржава вода.
- Мала Стража**, голо брдо и на њему каменито узвишење, погодно за заклон.
- Мала Чепељуша**, в. Чепељуше.
- Мала Чубрина гомила**, в. Чубрина голима.
- Мале ђграде**, мање њиве у шуми, ограђене.
- Мали Бован**, в. Бован.
- Мали Вилењак**, в. Вилењак.
- Мали вир**, мање удубљење на потоку у коме се дуже задржава вода.
- Мали стуб**, неколика мања стуба крај пута, служе као „путоказ“.
- Мали Цинцил/љ**, в. Цинцил.
- Мало брдо**, мање брдо у пашњаку.
- Мало поље**, равне, ливаде и њиве.
- Манастирска земља**, на терену Замрштена, зараван; сматра се да је ту био манастир.
- Мандина кућетина**, омеђина у вали где је била кућа.
- Мандина торина**, долине где су биле торине, околу је шума.
- Маољска чатрња**, стара, зидана чатрња.
- Маољско брдо**, брдо повише кућа, има и шуме.
- Марина ђграда**, ограђена њива у страни.
- Марине Рацве** / Раста, шума у страни; чује се и као Раста.
- Маричин брџег**, пашњак, нераван терен; ту има и стећака.

Мáрков стáн, ограђен терен где су биле колибе, заклони, преко ког тече поток.

Мáрков Трнóвитї дó, већа долина подељена по власницима.

Мáркова Тóдовина, в. Тодовина.

Мáркове лúке, равне њиве крај потока.

Мáсна плòча, велика плоча која је равна, глатка.

Мáтина Пòдвòрница, в. Подворница.

Мáтов кáмён, већи камен на путу; по предању ту се смрзао Мато Глушац.

Мáтовића пòд, долина и под, сада пашњак.

Мáчкòвци, већи потес шуме.

Машáла, мање брдо.

Мédанова тòрина, долина у шуми; ту су зимили стоку.

Мédанове стúблине, страна и извор, терен крај пута.

Мédов дó, до где је било воћа, јабука и крушака.

Мèђá дóлина, мања долина, граница ливаде и пашњака.

Мèђеђá рúпа, мања долина, пуна крша и шуме.

Мèђукрша (у Мèђукршима), њива у кршевитом терену.

Мèђустрáже (у Мèђустрáжама), сада су ту њиве; постоје остаци неких ружешина. Можда су ту били неки заклони.

Мйáјлова Карабèговина, в. Карабеговина.

Мйждан/Мйждина, извор који избија из земље.

Мйждина, в. Мйждан.

Мйлёнков дó, мањи до, ливада.

Мйлйнков Прстан, в. Прстан.

Мйлёнкова чáтрња, чатрња крај куће.

Мйлёнкови Крйвй дóлови, в. Криви долови.

Мйлисавова Карабèговина, в. Карабеговина.

Мйлисавове лúке, њиве поред потока.

Мйлова Врáњача / Мйловача, раван терен где су биле колибе.

Мйловача, в. Милова Врањача.

Мйловáнова кукúрузина, њиве где узгајају кукуруз.

Мйловáнова òграда, њива у страни.

Мйловáнове Брèжине, кршевит терен и шума.

Мйловáнове Йсете, в. Исете.

Мйловáнове тòрине, пашњак у страни где су биле торине.

Мйлове лúчице, равне њиве и ливаде.

Мйльёвци, равне њиве.

Мйрков Прстан, в. Прстан.

Мйркова Врáњача, в. Врањача.

Мйркова кукúрузина, њива.

Мйркова Тáбаковина, в. Табаковина.

- Мѝркове Брѝжине**, в. Брежине.
Мѝркове лѝчице, равне, мање њиве.
Мѝркове крѝчевине, крчена шума и биле њиве, заравни.
Мѝћевина, већи потес ливада и њива.
Мѝћевина врт, мања зараван, врт.
Мѝћин дѝ, мањи до и њива.
Мѝшова Пѝдвѝрница, в. Подворница.
Мѝшови Крѝвѝ дѝлови, в. Криви долови.
Мѝшово ѝдѝште, мања зараван, некад била њива.
Млѝница, омеђина од млина; в. Кљакића млиница.
Млѝнскѝ пѝт (2×): 1. пут према Млиници; 2. пут поред цркве, сада зарасло.
Млѝнчина, шкрип где су се склањали код Млинице.
Мѝкрѝ дѝ (2×): 1. њиве и старо гробље; 2. већи раван до.
Мѝкрѝ дѝлови (2×): 1. њиве ниже Врањаче; 2. долови према Комаревцима.
Мѝрѝн, зараван мало издигнута, где су пландовала говеда.
мрѝмѝр, в. Додеров мрамор / Зграда.
Мрѝкаљ дѝлина, неколика дола, пашњак.
- Незѝревица**, терен где су вадили руду, боксит, а около је шума.
Неђове Ѐсете, в. Исете.
Нѝколин дѝ, мањи до квалитетне земље.
Нѝвѝ лѝзине, некад биле равне њиве, а сад пашњак.
Новѝградина, терен обрастао шумом.
Нѝвѝ грѝбље, терен са великим крстом и ту је Вујадиновића гробље.
- Њѝва**, већа њива ниже пећине; в. Голова њива, Рабинска ~.
њиве, в. Дуге њиве, Пријеке ~, Умске ~.
- Ѓѝбодина**, долина и кљенова шума.
Ѓѝблѝ Ѓѝрловац, брдо заобљена врха, голет.
ограда, в. Драговића ограда, Марина ~, Милованова ~, Чолића ~.
Ѓѝграде, ограђене, равне њиве; в. Велике ограде, Мале ~.
Ѓѝкољшга, њиве и ливаде крај кућа.
Ѓѝкрајци, мање оранице у страни, на крају стране.
Окрѝглаче, веће њиве и ливаде крај кућа.
Ѓѝмеђине, долина и омеђине од кућа.
Опаљика, њива у великој страни.
Опаљике, њиве у страни; терен издељен по власницима; в. Јованове
 Опаљике, Миркове ~.
Ѓѝпѝјне рѝпе, мање долине где су биле штале; ту је квалитетна земља и тра-
 ва.
Ѓѝрлов кѝк / Ѓѝрљев кѝк, врх Орловца.

- Орловац**, кршевито брдо обрасло ситним растињем; в. Обли Орловац.
- Орловачкѧ пећина**, већа пећина на Орловцу, у којој су се склањали мештани за време рата.
- Орлове кѧменице**, камене плоче на брду, и на њима се дуже задржава вода.
- Орљев кѧк**, в. Орлов кук.
- Осѧје**, страна обрасла шумом; в. Грабово осоје, Жуљевића ~, Равно/.
- Осѧјнѧ влѧка**, већа вала у страни, пашњак.
- Осредак**, мањи брежуљак крај потока, пашњак.
- Оштра гѧмила**, велика гомила камена на брду.
- Падалѧшта**, већи терен и заравни, пашњак, где су се одмарали сељани из западне Херцеговине кад издижу у пролеће са „благом“.
- Пазѧрскѧ пѧт**, стари пут којим су терали стоку на пијацу у Невесиње, све зарасло.
- Пѧрењѧк**, пристранак у присоју.
- Пѧшин дѧ**, мањи до и њива.
- Пѧрушића пећина**, пећина у страни, а околу ливада.
- Пѧшњѧк**, већи потес терена који је заједнички пашњак.
- Пѧшића пѧд**, долина и мањи под.
- Пекова Кадчина**, мањи врт на вали; в. Каочина.
- Пѧрава / Пѧравино врѧло**, извор у пашњаку.
- Пѧравино врѧло**, в. Перава.
- Петигѧмиле**, гомиле крај пута према Јасеној.
- Пѧтрова дѧлина**, мања долина.
- Пѧћа**, пећина у долини.
- Пећина (3×)**: 1. велика пећина ниже од Орлове каменице; 2. пећина повише њива; 3. мања пећина у којој има врело (Пећинско врело) и кад су јаче кише, вода избија и тече; в. Алибеѧића пећина, Баришића ~, Губава ~, Тотин ~.
- Пећинскѧ чѧсма**, мало ниже од пећине саграђена чесма на врелу.
- Пећинскѧ извор**, врело које извире из пећине.
- Пећинскѧ врѧло**, ту је ниво воде увек исти лети и зими иако нема кише, а ако има кише, онда вода тече.
- Пѧздина / Пѧздино врѧло**, кад падају кише вода избија из стене.
- Пѧздино врѧло**, в. Пиздина.
- Пѧљак**, мањи извор који пресушује.
- Пѧшталине**, подбаран терен у пашњаку, где избија „пишти“ вода.
- Пѧштѧт**, мањи поточић; в. Суви пиштѧт.
- Плѧн/Плѧни**, два равна пашњака; в. Велика Ђерна План, Мала Ђерна ~.
- Плѧни**, в. План.
- Плѧндѧште**, пашњак где је пландовала стока.

- Плѐћа**, веће, осојне стране у брду.
- Плѐће**, страна где је вађена руда боксит.
- плоча**, в. Масна плоча.
- Плѐче**, широк камен, плочаст у страни, у брду.
- Пђбрњице** (2×): 1. брежуљак где су добре њиве; 2. брдо где је гробље Драговића и Лиздека.
- Поглѐдала**, кршевита главица, згодна за осматрање.
- под**, в. Баћинов под, Матовића ~, Пашића ~.
- Пђда** (у Пђдима), пашњаци у брду; в. Горња пода, Доња ~.
- Пђдвђрница**, већа њива издељена по власницима; в. Матина Подвђрница, Мишова ~, Николина ~, Слобова ~.
- Пђдгђмиле**, њиве ниже од Гомила.
- пђди**, в. Буковички поди.
- Пђдине**, заравни и долинице у пашњаку.
- Пђље**, равне ливаде и њиве; в. Мало поље.
- Пољице**, лепе ливаде, воћњаци и њиве крај кућа.
- Пђпов дђ**, већи раван до, ливаде.
- Пђредак**, два пашњака у брду; в. Горњи поредак, Доњи ~.
- Пђредњача**, мањи извор.
- Пђређе**, заселак Удрежња.
- Пђсрђнђ дђлина**, долина и вала у којој је било доста крушака.
- Пђстђпнице**, њиве мало ниже од школе.
- Пђтђјниђ**, мањи извор.
- Пђткрђјница**, равна њива на крају парцеле.
- Пђток**, већи поток из Замрштена, који тече тереном Зубаче; в. Змињски ~ Змијачки/Змињачки поток, Крушевски ~, Љељенски ~, Љесковачки ~, Тотин ~, Селишки ~.
- поточић**, в. Блатински поточић, Вртински ~.
- Пђтпеђак**, долина у којој је велика стена, грѐда.
- Прѐкаче**, раван терен који је издељен и њиве су га изпресецале, укрстиле.
- Прекрѐтђљђка**, мања зараван где су чобани пред вече чекали стоку из паше.
- Пређбреженскђ бђнђр**, бунар, направљена чесма и изливено корито.
- Прѐсла**, раван пашњак.
- Прѐслица**, издужен брежуљак са малим проширењем на једном делу; терен у пашњаку где су обично чобани седели.
- Прѐсло**, превој на брду.
- Прђжина**, страна где су вадили пржину.
- Пђриђојина**, ту су живели Чупковићи, који су први овде доселили за време Турака; терен је у Губерашу, а сада је то ледина.
- Пђријѐвор**, врело које избија из земље.
- Пђријекѐ њиве**, раван терен издељен по власницима.

Приљутак, кршевита коса.

Присџа, стране обрасле шумом.

Прѡдѡ, шума у страни; в. Брестова продо, Шилежећа ~.

Прѡплѡнци, брдо где су били пропланци у пашњаку, а сада је све у шуми.

Прѡстан (2×): 1. мањи извор; 2. њива у страни подељена по власницима; в. Јованов Прѡстан, Миленков ~, Мирков ~.

Прѡстѡни дѡ, мањи до, ливада.

Пудѡрушина грѡда, већа стена у страни и шуми.

пут, в. Асвалтни пут, Војни ~, Макадамски ~, Млински ~, Пазарски ~, Умски / Унски ~.

Рѡбинскѡ њивѡ, њива која је била власништво мештана Рабине.

Рѡбинскѡ тѡрина, ту су биле торине, а има извор из камена.

Рѡбинскѡ грѡдина, брдо доста кршевито, обрасло ситном шумом.

Рѡвнѡ грѡда, већа стена, грѡда у пашњаку.

Рѡвнѡ влѡке, равне вала, а околo шума, пашњак.

Рѡвнѡ ѡсѡје, већа страна, кршевито.

Рѡдова кукѡрузина, већа њива.

Рѡдош, извор из камена и направљена чесма.

Рѡдошинац, равна њива.

Рѡзбојѡшта, брдо и на брду зараван где се омладина састајала, седела и певала.

Рѡлевац, мање узвишење, некад орано, а сада пашњак.

Рѡнкова Трњевица, каменит и трновит терен, некад била њива.

Рѡњка, њива и веће стабло крушке.

Расадниѡине, ограде у брду, биле њиве.

Раскрѡше, укрштају се два сеоска пута.

Рѡста / Марине Рѡчве, в. Марине Рачве.

Рѡчве, њива у страни, в. Марине Рачве.

Рѡбар, страна поред потока, пашњак.

Рѡбра (2×): 1. страна у пашњаку; 2. равне њиве крај потока.

Рѡзервоѡр (2×): 1. у Тѡгину су направили базен и довели воду; 2. направљени резервоар на Крчевини из кога је разведена вода по кућама.

Рѡлѡј, постављени примопредајник на Голој Буквици.

Рѡѡине (2×): 1. равне њиве; 2. гробље мештана Куле.

Рѡжѡште, брдовит и кршевит терен, пашњак.

Рѡзванбѡговића дѡлови, већи потес равних ливада и њива.

Рѡстови вѡрти, неколике долине, делимично орано.

рѡдина, в. Баѡарска рудина.

Рѡјевѡча, брдовит терен, обрастао ситном шумом.

Рѡњѡвѡ брѡдо, веће брдо обрасло шумом и на брду јама.

Руњевача, јама на Руњавом брду.

рупа, в. Брштанова рупа, Јасенова ~, Међеја ~.

рупе, в. Опојне рупе, Трнове ~.

Рӳпаревине (2×): 1. већи потес кршевитог и шумовитог пашњака; 2. гробље Гамбелића из Замрштена.

Са̋бљача, заселак Удрежња.

Са̋вина гла̋вица, мање брдо, брдашце у боровој шуми.

Са̋вина ко̋либа, зараван где је била колиба.

Са̋вине лӳке, равне ливаде крај потока.

Са̋гуша, брежуљкаст терен, више пашњак.

Са̋марцина ко̋либа, мања зараван у брду, где је некад била колиба.

Са̋марцине вла̋ке, стране и шума.

Са̋марцино бр̋до, веће брдо, заравни и шума где су биле колибе.

Св̋јетл̋о б̋рје, кршевита страна и мало јасикове шуме, нема борја.

С̋е̋лишта, већи потес увала, брда и њива, некад „јесеновали“ Марићи.

С̋е̋лишк̋и по̋ток, поток који тече преко Селишта.

С̋имов гр̋еб, гроб на Великој влаци (по предању, гроб Симе Гамбелића из Замрштена).

С̋ињск̋а л̋оква, већи потес страна и брда где су вадиле боксит, сада пашњак и локва.

Сл̋авков д̋о, квалитетна земља, долина.

Сл̋авкови Кр̋ив̋и д̋лови, стране, долови и њиве; в. Криви долови.

Сл̋адо̋јев с̋ен̋кос, мања зараван на брду, кошена, а около је шума.

Сл̋йвовац, кршевито брдо, брег, где је вађена руда.

Сл̋обова Гр̋чкуља, в. Грчкуља.

Сл̋ијепеш д̋лови, вале заклоњене од сунца; ту се задржавају магла и влажност.

Сн̋ијџница, веће брдо, планина; пашњаци, шума, извори, а има и њива.

Сн̋ијџн̋а ј̋ама / **Сњ̋џн̋а ј̋ама**, јама у планин; из ње чобани ваде снег.

Сњ̋џн̋а ј̋ама, в. Снијежна јама.

С̋окол̋овци, већи терен пашњака.

С̋олила, заравни у пашњаку где су солили стоку.

Сп̋омен̋ик, на Буквици има гроб и на гробу запис на страном језику; мештани сматрају да је то на грчком. По предању, неко је рекао: „Што ти пуцаш на мене, кад ја не пуцам на тебе?“. Тада загрмље и – уби га гром.

Ср̋е̋дњ̋а в̋ода, врело из камена на терену Снијежнице.

Ср̋е̋дњ̋и кр̋ш, брдо са доста крша.

Ст̋ар̋о гр̋обље, гробље Вујадиновића и Зуроваца, ту има и стећака.

ст̋ан, в. Марков стан.

Ст̋ар̋е т̋орине, заравни где су некад биле торине.

Стéвово врèло, у сред брда, из камена избија вода.

Стèпенице, на путу који води на Велики Цинциљ, уклесано 19 степеница у камену, мештани сматрају да је то још из периода старих Римљана.

Стèћци/Калуфи, велике камене плоче, има их на више места у селу: на Буквици, Маричину бријегу, Кошиновцима, Сливовцу, Црногорчевини, итд.

Стòјкуша, већи простор где су лети издизали; још има омеђина и ограда.

Стòјкуше, њиве где се изорава цигла и опека.

Стòлови, већи терен ливада, њива и шуме.

Стра́жа, то је врх Цинциља, брдо са два врха; већи врх је Велика Стража, а мањи Мала ~.

Стра́на, страна у пашњаку.

Стра́не, стране обрасле ситном шумом.

Стр̄мѐн, стрма страна, шикара и крш.

Стр̄менā лāзина, страна обрасла шумом.

Стр̄менитā влāка, стрма вала и шума.

Стуб (3×): 1. бетонски стуб у пашњаку; 2. стуб на Голом брду; 3. стуб на Малом брду; в. Велики стуб, Мали ~.

Стуба (у Стубима), брдо и страна, пашњак.

Стубалскā кйта, брдо кршевита врха.

стублине, в. Меданове стублине.

Стубови, бетонски стубови постављени крај пута према Губерашу.

Студéнац, врело у Тотину.

Студеначкā чèsма, направљена чесма на врелу.

Сувā чèsма (2×): 1. из пећине избија вода, мештани убацили цев и користе воду; 2. на врелу у потоку направљена чесма.

Сувй пйштёт, доста кршевит терен који је за време киша подбаран.

Сурдуп дòлине, велика долина и две јаме, а повише је велика стена.

Ѓèдèћй кўк, већи успон и камен на путу, где се обично мало одморе путници.

Ѓèњāк, њива где су слагали сено.

Ѓèнòкос, мања зараван у шуми, некад кошено; в. Сладојев ёенокос.

Ѓèнòкоси, већи потес равних ливада, косанице.

Табāновина, већа равна њива; в. Миркова Табановина, Јованова ~.

Тāноге, ограђене њиве.

Тāнево, брдо обрасло шумом; ту има ограђених њива и пашњака.

Твр̄дй кр̄ш, веће брдо са доста камена, крша.

Тйјеснй клāнац, тјеснац на путу за Сњижежницу.

Тйрин дò, до ниже кућа, делимично орано.

Тѳдовина, већи потес њива и шуме, подељено по власницима; в. Боркова ~, Маркова ~.

Тѳдорова дѳлина, долина и шума, пашњак.

Тѳмин кѳк, узвишење код Мокрог дола.

Тѳплѳ дѳлина, долина у заклону, около је шума.

тѳрина, в. Мандина торина, Меданова ~, Милованова ~.

Тѳрине, страна и благе заравни где су некад биле торине, а сада су ту трафостаница и базен за воду; в. Бађинове торине, Борове ~, Гајове ~, Драгославове ~, Ђорђове ~, Милованове ~, Старе ~.

торовина, в. Ђурђевина торовина.

Тѳтѳн, већи потес ливада и пашњака, кршевито брдо, на њему пећина, извор и поток.

Тѳтѳн вѳда, три извора у Тотину; 1. извор из камена и ту су направљена корита; 2 Средња вода, извор из кога је доведена вода у Дуги До; 3. извор у пећини.

Тѳтѳн пећина, пећина из које извире вода.

Тѳтѳнскѳ пѳток, поток који тече од ових извора у Тотину и на њему је био млин.

Трафостѳнице, у селу има шест трафостаница.

Трѳвнѳ кѳса, ограда у страни.

Трѳпѳтљике, њиве и ограде, где су некад биле штале.

Трѳшње, потес где су биле њиве, а данас пашњак; има и трешања.

Трѳновѳ дѳлина, већа, равна долина.

Трѳновѳ глѳвице, мања узвишења, превије, сада пашњак.

Трѳновѳ рѳпе, долине зарасле у трње.

Трѳновѳ дѳ, била њива, а данас долина са доста трња.

Трѳновѳ дѳ, њива, зарасло у коров.

Трѳњевица, њива у страни са доста крша и корова; в. Ранкова Трѳњевица.

Тѳркѳша (2×): 1. њива у страни; 2. бунар на њиви.

Ћабѳчина (2×): 1. шума у страни; 2. воћњак и врело.

Ћабѳчинскѳ врѳло, мање врело на терену Ћабѳчине које пресушује.

Ћѳриѳа кућѳтина, пашњак где су биле зграде.

Ћѳтковѳча, пашњак где су биле колибе.

Ћѳрлучина дѳлина, долина где је била кућа, пашњак.

Ћѳприѳа, прављени прелаз на потоку.

Ћѳстѳци (2×): 1. равна њива у пољу; 2. гробље засеока Губѳраш.

Ѕзглѳвци, стране, њиве и ливаде.

Уметаљка, њиве на брегу.

Ћмскѐ њиве, пашњак крај пута где су се чобани одмарали кад су издизали у планину.

Ћмски пѹт / **Ћнски пѹт**, пут којим су мештани доње Херцеговине изгонили стоку у планину.

Ћнйшта, њиве и стране преко којих води сеоски пут за Невесиње.

Ћнски пѹт, в. Умски пут.

Ћрвина, окомита стрмина и камен ниже Влака.

Ћрошева главица, мања превија где је била колиба, још има омеђина.

Ћрошеви вртѡви, страна где су били вртови.

Фатњача, стара камена чатрња крај пута према Рабини.

Фймина грѐда, велика стена, грѐда у шуми.

Царска чатрња, камена чатрња крај пута за Губераш.

Цинцил/љ, два врха на брду Стража, на кршевитом и тешко приступачном брду; за виши врх се чује Велики Цинци/љ, а мањи Мали Цинци/љ. На самом брду имају камене гомиле, вероватно остаци урушеног објекта од заклона.

Цмйљкин бѹнар, зидани бунар крај пута.

Црвени дѡ, долина у којој има руде боксита.

Црква, стара сеоска црква прављена 1897. год.; црквена слава је Илиндан.

Црквенѡ чатрња, стара чатрња крај цркве.

Црнобрчевина, благе заравни и стећци, неко старо гробље.

Чагљуша, њива.

чаир, в. Кљакића чаир.

Чаирлук, њиве у заравни.

чатрња, в. Ацова чатрња, Благојева ~, Љубова ~, Мајова ~, Маољска ~, Миленкова ~, Царска ~, Црквена ~, Школска ~.

Чепѐљуше, две долине и у њима јама; обично се за већу долину чује – Велика Чепељуша, а мања је Мала Чепељуша.

Чѐсма, направљена чесма на води у већој каменици; в. Змињачка чесма, Крушевска ~, Пећинска ~, Студеначка ~, Сува ~.

Чајића дѡлина, две долине и вала; чује се Горња Чајића долина, Доња Чајића ~.

Чйчин клѡнац, теснац на путу, кланац.

Чѡлића дѡграда, ограђена њива у страни.

Чѹбрина гѡмила, две камене гомиле крај пута на Влакама; већа гомила је: Велика Чубрина ~, а мања је Мала Чубрина ~.

Чѹпин вйр, већи вир на потоку.

Чупкуше, равне њиве подељене по власницима; в. Драгославове ~, Јанкове ~.

Цабин брдо, песковита зараван на брду, ту ништа не рађа, сами песак..!

Шакотића брџег, песковита страна, више пашњак.

Шакотића крушке, ливада и воћњак, крушке.

Шевар, страна и церова шума.

Шилежећа прџдо, вала у оградџи, ту су затварали „шилџеж“.

Шкџла, саграђена 1929. год. Сада има пет разреда, а даље деца иду у Невесиње. На школи је 1988. год. постављена плоча, спомен-обележје палим борцима и жртвама фашистичког терора.

Шкрџине, кршевит и шкаровит терен са мало шуме, има јама и шкрипова.

Шћепанов бунар / Шћепанча, стари бунар који држи воду.

Шћепанча, в. Шћепанов бунар.

Шуматџ долина, долина обрасла шумом.

Шуме, стране обрасле цером.

Шупљџ дуб, већа страна и мало церове шуме, пашњак.

Шушњаре, неколике долине обрасле ситном шумом.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Већ смо рекли да је Удрежње једно од већих села на терену Невесиња и да данас има 56 димова. Иако се смањује број његових становника, Удрежње, у поређењу са неким суседним селима, где је остао мали број старачких домаћинстава, даје наду у опоравак и оживљавање села.

У целокупној грађи, у обимном именованом од око 700 јединица, доминирају оними словенског, односно српског порекла. За историју српског језика је драгоцену чување трагова двојине, иначе код Срба одавно ишчезле граматичке категорије: *Гаја*, у *Гајима*; *Пџда*, у *Пџдима*; *Дџња пџда*, у *Дџњџм* / *Дџњџјем пџдима*, *Крша*, у *Кршима*; *Стџба*, у *Стџбима*. Од фонетских архаизама поменимо *слива* као старији лик од *шљива* у *Сливовац*.

Најбогатију скупину у прикупљеној грађи чине описни називи географских облика: *Брдо*, *Бријег*, *Бусовача*, *Вал*, *Валови*, *Влака*, *Главица*, *До*, *Долина*, *Дубина*, *Јама*, *Јаметине*, *Камен*, *Кланац*, *Корита*, *Коса*, *Кубе*, *Лука*, *Округлаче*, *Орлове каменице*, *Осоје*, *Под*, *Пода*, *Пољице*, *Присоја*, *Пропланци*, *Шуме* итд.

Топоними као *Алибеговина*, *Аљин до*, *Арем*, *Аџин кук*, *Башче*, *Карабеговина*, *Ризванбеговића долови*, *Калифи* итд. сведоче о дугом боравку муслимана на овим просторима.

Жеља човека да и најситнију особину терена у окружењу истакне, посебно је наглашена код хидронимије, попрџшта веома богатог именованом:

Бара, Барица, Вир, Доњи вир, Горњи вир, Локва Пишет, Поток, Студенац, Сњијезница итд. Богат је именослов, али је сиромашан хидролошки потенцијал, јер и мештани кажу да оскудевају изворском водом.

Посебну маштовитост и луцидност Удрежњани су показали код метафоричног именовања своје средине: *Бисаге, Банци, Бован, Вијенац, Замрштен, Кљештине, Козица, Корита, Плећа*, итд. Кроз метафорична назвања истицали су квалитет и изглед терена: *Бисерци, Златац, Опојне рупе* итд. Насупрот овим топонимима: *Тврди криш, Трнова долина, Трнове рупе, Приљутак* итд, именују терен лошијег квалитета, и који је тежак за обраду.

Што се тиче флоре, највише трага је, изгледа, оставило шумско дрвеће: *Букве, Боровине, Грабовик, Јасен, Кљенова долина* итд. Скромнији је учинак родног дрвећа: *Јабука, Батва* (врста крушке), *Дрењинка, Крушево* (терен на коме расту крушке) и *Трешње*. Потврду за шљиву или за јагодичасто воће нисмо нашли.

Исто тако су прошле и ратарске културе које се и данас узгајају: *кунус, репа, тиква, лук, кромпир*, нису забележене, а оне које се све мање узгајају имају потврду на терену: *Граовиште, Ељдиште, Јечмиште* и *Кукурузине*. Од текстилног биља овековечен је само *лан* – *Ланиште*, док турцизам *ћетен* није посведочен као ни *коноља*.

Могло би се рећи, да је мали број топонима зоонимског порекла, везаних за судбину домаћих (*Говећа влака, Доратова долина, Крмећи јазмак, Шиљежећа продо* итд.) или дивљих животиња: *Вучи куци, Јазавчине, Лисичарица, Међећа долина* и *Међећа рупа*. Зеца, срна и друге звери нису нашле место у именослову.

Са неколико примера су заступљене и птице: *Врањаче, Врањачка греда, Голубинка, Крејов до, Орлов кук, Орловац, Орловачка њећина* и *Орлове каменнице*, а такође гмизавци и инсекти: *Змијачки њојок, Змињци, Гундељев до, Комаревци, Комаревачки њојок*. Из изнетог се види да именослов Удрежња потврђује начело: нема потребе за истицање и посебно маркирање свакодневном и подразумеваног.

Топонимија Удрежња сведочи о привржености становништва овог краја вери, као и очувању старих обичаја, о понашању по неписаном кодексу предака. Однос према прошлости оверен је и богатим опусом сакралног и митолошког сачуваног у овдашњем именослову: *Бован, Вилењак, Галибаба, Манасићирска земља, Преобреженски бунар, Црква* итд. Из приложеног се ишчитава њихова побожност, а то што су сачувана сва стара гробља, за које мештани кажу да су грчка, затим муслиманска гробља, (*Калуфи/Стећци* итд.) говори да су поштовали и туђе обичаје и да су се, према цивилизацијама које су се смењивале на том простору, односили на један коректан, хришћански, цивилизован начин.

Литература

- Аличић 2014** – *Katastarski popisi Ejaleta Bosna. Opširni katastarski popis za oblast Hercegovu iz 1585. godine (sveska II)*. Dešifrovan i s osmansko-turskog jezika preveo i naučno obradio Ahmed S. Aličić. – Sarajevo (Dobra knjiga), 2014.
- Дедијер 1990** – Јевто Дедијер, *Херцеговина. Антропогеографске скици*. – Сарајево (ИП „Веселин Маслеша“. Библиотека „Културно наслеђе“), 1990, стр. 457.
- ЕРСЈ 2006** – *Етимолошки речник српског језика 2*, Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, Одбор за етимолошки речник, Институт за српски језик САНУ, Етимолошки одсек, Београд 2006.
- Лома 2013** – Александар Лома, *Топонимија Бањске хрисовуље*. – Библиотека Ономатолошких прилога, Београд (Српска академија наука и уметности), 2013, књ. 2, стр. 386.
- Окука и Лакета 2017** – Милош Окука и Никола Лакета, *Морине у Херцеговини* (Топоними Морина стр. 155–164), „Свет књиге“, Београд, 2017, стр. 390.
- Окука 2018** – Милош Окука, *Ономасијка Доњег Борча*. – Академија наука и уметности Републике Српске, Одјелјење књижевности и уметности, књига 20, Бања Лука, 2018, стр. 591.
- Пујић 2005** – Саво Пујић, *Ономасијка Површи шребињске*. – Ономатолошки прилози, Београд (Српска академија наука и уметности), 2005, књ. 18, стр. 279–429.
- Тијанић-Вујовић 2018** – Мара Тијанић-Вујовић, *Топонимија Жује шивске*. – Библиотека Ономатолошких прилога, Београд (Српска академија наука и уметности), 2018, књ. 4, стр. 685 (+ 4 прилога и карта).
- Хаџимејлић 1987** – Јасна Хаџимејлић, *Микротопонимија шребињске Ласице*. – Ономатолошки прилози, Београд (Српска академија наука и уметности), 1987, књ. 8, стр. 85–215.
- Цицмил-Реметић и Реметић 2008** – Радојка Цицмил-Реметић и Слободан Реметић, *Из хидронимије Пивске њланине*. – Зборник Института за српски језик САНУ 1, Београд 2008, стр. 495–502.
- Цицмил-Реметић 2010** – Радојка Цицмил-Реметић, *Топонимија Пивске њланине*. – Библиотека Ономатолошких прилога, Београд (Српска академија наука и уметности), 2010, књ. 1, стр. 354.
- Цицмил-Реметић и Ремета 2016** – Радојка Цицмил-Реметић и Бранислав Ремета, *Топонимија невесињског села Биограда*. – Ономатолошки прилози XXIII, Београд, 2016, стр. 27–109.
- Цицмил-Реметић 2017** – Радојка Цицмил-Реметић, *Пива њошћоји себе*. – Ономатолошки прилози, Београд (Српска академија наука и уметности), 2017, књ. XXIV, стр. 217–244 (+ карта).

Radojka Cicmil-Remetić

THE TOPONYMY OF THE VILLAGE UDREŽNJE NEAR NEVESINJE: A SURVEY

Summary

The paper deals with the microtoponymy of Udrežnje, a village in East Herzegovina, situated in the southwestern part of the karstfield of Nevesinje. The materials collected by fieldwork, more than 700 items in total, are presented and subjected to both semantic and structural analysis, which showed a picture similar to that resulting from the former research in the same region (Površ Trebinjska, Donji Borač, Morine, Biograd). The naming after physical features, i.e. by topographic terms, prevails, and the second most numerous group consists of names motivated by the human activity, that reflect both material and spiritual culture of the population. From the point of view of word formation, most of the names are either monolexematic or attributive syntagmas; the former can be underived (*Dô, Dola* 'dale') or derived (*Dolina* 'valley', *Kovačevac* 'Blacksmith's place'), the latter descriptive (*Krivi dolovi* 'Crooked dales') or possessive (*Milenkov do* 'Milenko's dale'); rarely a three word combination of the two types occurs (e.g. *Milenkovi Krivi dolovi* 'Milenko's Crooked dales'; *Gornji / Donji Kovačevića do* 'Upper / Lower dale belonging to the Kovačevići family').